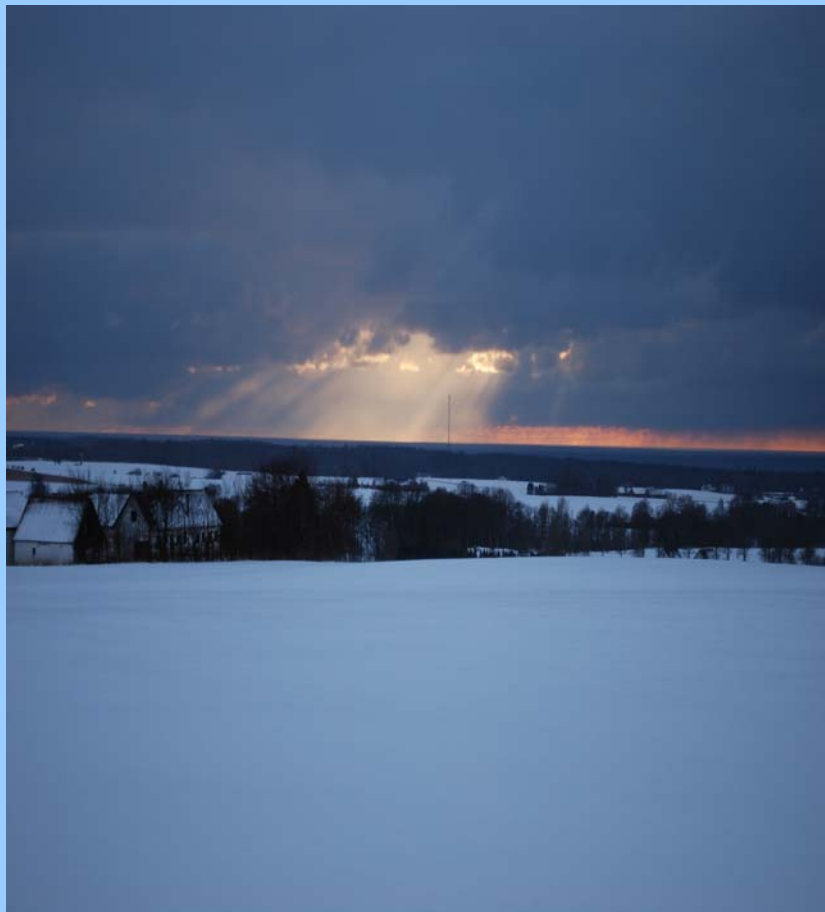

En sag mellem Gud og hver mand

af
Dean Andersen

Indholdsfortegnelse

Titel	4
Indledning	4
Baggrund	4
Problemformulering	5
Metode	5
Kilder	6
Hovedafsnit 1	7
Guds eksistens som faktor 1.....	7
Guds eksistens udtrykkes på forskellige måder.....	8
Guds eksistens som udtrykkes gennem treenigheden.....	13
Hovedafsnit 2	28
Bibelens eget vidnesbyrd om tro	28
Mennesket som troende væsen.....	29
Tro som bevis for Guds eksistens	29
Tro som intrinsisk kvalitet hos mennesker	30
Troens udviklings trin – en overordnet perpektiv	32
Trosstadier trin 1-6	34
Mennesker trin et til seks har fået opgaven at fortælle en bestemt historie.....	44
Begrebet tro i den græske tekst –	44
Begrebet tro i GT	45
Hovedafsnit 3	47
Kirkens rolle.....	47
Kirkens udgangspunkt	47
Kirkens indflydelse på menneskers valg imod kristendom	50
Kirkelige vanskeligheder	51
Konklusion	58
Afslutning	60
Litteraturliste	61

Titel

En sag mellem Gud og hver mand

Indledning

I vores verden findes der mange forskellige forsøg på at nærmere sig en opfattelse af hvem Gud er og hvad Han gør. Det spiller en rolle for mennesker, for mennesker har været optaget af denne relation og spørgsmålene der opstår omkring hvad det er, der sker i denne relation. Det har interesseret mennesker nærmest altid. Gud har været en del af menneskets tankegang og mennesket har beskæftiget sig med spørgsmål omkring, hvordan de reagerer på de initiativer Gud har taget. Nogle indgangsvinkler er filosofiske og andre er meget praktiske i karakter. Gud er den som mennesker forsøger at beskrive og mennesket kommer til kort for uanset hvor langt beskrivelsen når eller hvor meget man folder relationen ud i den vide verden, vil der altid være mere at beskrive og der vil altid være flere handlinger/gerninger man kan udføre. Bibelen indeholder en måde at beskrive forholdet mellem Gud og mennesket på. Der er mennesker der tror på det, udfolder det, tager næsten for givet at deres version af historien er den mest troværdig og så findes der andre som slet ikke tilnærmelsesvis kan få tingene til at gå op i en højere enhed. Bibelen giver udtryk for at Gud er altings oprindelse og det er Ham der giver tro. Gud er til, mennesket er til og mennesket tror på mangt og meget uden at troen får æren og berettigelse for alt det, det sætter i gang. Selv videnskabsmænd tror på de fremtidige svar de håber på at finde. Gud er til, mennesket tror og livet bliver en lang vandring tilbage til det oprindelige og mennesker skal gå sammen for ellers går mennesket til.

Baggrund

De oprindelige tanker omkring dette emne stammer fra ønsket om at finde frem til om noget universelt, noget absolut sandt kunne siges om Gud, menneskets relation til Gud og hvad der kunne være resultat af denne relation. Interessen for dette studium er opstået på baggrund af ønsket om at prikke til menneskets nygerrighed vedrørende det oprindelige, det evige, det timelige for bedre at kunne forstå det meget store mysterium, nemlig livet. Der har ligget et ønske om at kunne høre det, som bliver sagt fra det evige, for at kunne udtrykke noget relevant i og om det timelige. Hvis der kan være tale om noget oprindeligt, har det en relevans, for eksistensen vil kunne forklares og kan eksistensen forklares, vil det give mening til eksis-

stensen. På trods af de åbenbare vanskeligheder vedrørende eksistensen ligger der en overbevisning om at der rent faktisk er en mening med det hele.

Problemformulering

Formålet med denne opgave er at se på hvad der skal til, for at mennesket kan vælge kristendom som grundlag for deres eksistens. Der er mange aspekter, der kan påvirke et valg. Valget for kristendom tager sit udgangspunkt i det, som ikke lader sig bevise eller rumme, hvorimod valget imod kristendom tager sit udgangspunkt i troen på det, som kan bevises og rummes. Spændingen består i at troen, som er et kendt fænomen, som ikke styres af beviser, alligevel er udgangspunktet for valget for eller imod kristendom. Opgaven har som sigte, at beskrive det paradoksale i, at livet leves i troen på trods af menneskets mangler på viden om eksistensens dybere forhold. Troen driver værket.

Mennesket er som humlebien, der videnskabeligt set ikke kan flyve, men gør det alligevel.

Metode

Opgaven tager sigte på at beskrive Gud som udgangspunkt for al virkelighed inklusiv mennesket og dets tro.

I første hovedafsnit rettes der fokus på det, at Gud er altings udgangspunkt, og her er der en beskrivelse af hvem han er, og hvordan han lader sig erfare.

I hovedafsnit 2 beskrives mennesket, som troende væsen, og hvordan Gud selv er udgangspunkt for det. Opgaven bevæger sig i det paradoksale, idet troen er givet af Gud, men fordi der ikke foreligger beviser for Guds eksistens, foreligger der ikke beviser for troens påstande. Opgaven indeholder anfægtelser til påstande om Guds eksistens, og derved anfægtelser imod rigtigheden idet, at mennesket retter troen mod Gud. Herved rettes der også anfægtelse mod kirkens eksistensberettigelse.

I hovedafsnit 3 vil opgaven undersøge kirkens rolle i forhold til de to størrelser nemlig Gud og mennesket. Mennesket tror på trods af de manglende beviser, og kirken er et resultat af denne tro. Kirken eksisterer, men ikke på baggrund af beviser. Den har sit udgangspunkt i en overbevisning, der er paradoksalt stærkere end tidens tand.

Opgaven indeholder eksempler på, hvordan kirken har øvet indflydelse på menneskets valg enten for eller imod kristendom og berører det ejendommelige ved at mennesker som kirken består af, er blevet eksponent for dets udgangspunkt, nemlig evangeliet.

Kilder

Litteraturen som er blevet anvendt i opgaven tager sigte mod det at belyse hvad der skal til for at mennesker kan vælge kristendommen for deres eksistens. Valget af disse bøger er opstået på baggrund af samtaler og tanker som jeg har fundet interessant og opfatter som en nødvendighed for udvikling. Bøgerne indeholder blandt andet en beskrivelse af Gud og mennesket og deres relation. De indeholder beskrivelser af at være religiøs, religiøsitet som værende udtryk for det at artikulere sin tro. Stages of faith og Den Religiøse Människan og Det Bländande Mörkret tager udgangspunkt i det at mennesket bærer tro med sig i forskellige nuanceringer og disse samt Guds Fortælling Menneskets Historie danner hoved vægten af materialet i opgaven. Guds Fortælling Menneskets Historie tager udgangspunkt i at der er en man kan forholde sig til, nemlig Gud og bogen giver en indgangsvinkel til den virkelighed mennesket altid vil på den ene eller den anden måde kæmpe en kamp om at få adgang til. Bogen Hvorfor Jeg Ikke er Kristen er en bog der udtrykker Bertrand Russell's egne opfattelser af det kristne verdensbillede og vil modsige kristendommens logik og derved kristendommens berettigelse. Resident Aliens figurerer i tredje afsnit vedrørende kirkens rolle mellem de to størrelser: Mennesket som troende og den Gud man har mulighed for at rette troen imod. Resident Aliens retter en vis kritik ved en kirke der er gået på kompromis med det, det selv siger det er. De andre værker The Spirit, the church and the world, Theological dictionary of the New Testament og Bibelen danner grundlag for en bearbejdelse af begrebet tro og Ånd i andet afsnit.

Guds eksistens

Guds eksistens er en nødvendig faktor i det, at mennesker kan tage stilling til, om de vil eller ikke vil vælge kristendom som udgangspunkt for livet, dvs. et grundlag for deres eksistens. Guds eksistens er grundlaget for kristendommen. Uden Gud er kristendommen blot en fortælling, hvor nogle figurer optræder som over-væsener, og disse skaber en fornuftig indgangsvinkel til og en forklaring på det mærkelige, der hedder livet. Problemstillingen, der er repræsenteret i den første sætning, er dog ikke uden vanskeligheder, idet at finde frem til Gud er en vej der er fyldt med udfordringer. Gud er ikke en størrelse, der lader sig tøjle af nogen form for standardiseret bevisførelse vedrørende Hans eksistens. Hans eksistens nyder en bred anerkendelse på trods af det paradoksale, der ligger i, at der er ringe enighed om, hvem han i virkelighed er. Der er tidsånder, der er teologier, der er strømninger, men en grundlæggende, overordnet perspektivering accepteret af alle, er svær at finde frem til. Jeg har alligevel villet give mig i kast med at beskrive Ham, der ikke lader sig beskrive, for selvom

Gud er den man ikke har et andet ord for¹,
er han udgangspunktet for det hele, og dermed udgangspunktet for menneskets valg for eller imod kristendommen.

Gud er prius in re, det første og absolutte udgangspunkt for al virkelighed²

Den første tanke og måske den almindeligste af alle tanker omkring Gud er, at Han eksisterer. I den kristne kirkes univers, eksisterer Gud. De kristne og deres kirke har deres eksistens grundlag i at Han er til. Kirken og kirkens beskrivelser af Gud, de religiøse skrifter og de aktiviteter der foregår i kirken tager afsæt i det, at han eksisterer. Skabelsens beretning i 1. Mosebog, udvælgelsen af det jødiske folk, den kristne historiefortælling, f.eks. vedrørende udsendelsen af hans Søn til jorden, passionshistorien og Helligåndens udgydelse, tale om himmel og helvede, har alle sammen deres udgangspunkt i, at Gud eksisterer. Hans eksistens er grundlæggende for, at han kan beskrives, og at hvad han gør, kan beskrives. Bibelen handler om ham. Livet tolket igennem kirkens øjne har sin oprindelse i Ham. Han er til, Han er før alting, Han er udgangspunkt for alting,

Men mennesket kan ikke begynde med det der er prius in re; det må begynde med det, der er prius nobis, altså med de givne sanselige fænomener³.

---

¹ Sløk, Johannes. Guds fortælling menneskets historie. 1999. Side 45

² Ibid., side 14

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

Mennesket må altså begynde der, hvor de er indenfor de rammer, de nu er, og når man begynder der, hvad er det man kan sige om Gud?

Guds eksistens udtrykkes på forskellige måder

I realiteten står vi med disse overvejelser ved mystikerens oplevelse af enhed. Gud er, at alle distinktioner, grænser, definitioner forsvinder i en bærende og tilgrundliggende enhed, en enhed af alt i forskelsløs fylde. Ved ikke at "have" bestemte egenskaber eller et bestemt væsen, men være selve dettes indgreb, er Gud den eneste der selv er, mens han bliver forudsætningen for, at noget andet kan have et definerbart væsen.⁴

Han Er og kirken er afhængig af, at Han Er. Kirken opfatter Gud som udgangspunkt for det, der foregår i kirken og det er Gud som giver mål og mening. De kristne, der udgør kirken, er afhængige af, at han eksisterer, for ellers var deres udtryksformer uden mål eller mening. Der findes en vis gensidighed i menneskets forhold til Gud idet Gud eksisterer i det skabtes oplevelse af Gud. Guds eksistens er også afhængig af det skabtes eksistens for uden det skabte vil al tale om en Gud være meningsløs. Hvis ikke det skabte var til, var der ingen spørgsmål vedr. oprindelse og al tale om en Gud vil være overflødig. At Gud eksisterer, kan opleves som noget der nærmest er automatisk, men det er ikke uden problemer. Gud er til, men når og en opfattelse af ham, der ellers ligger udenfor det målbare er underlagt det subjektive, dvs. individets opfattelser, så kan der opstå vanskeligheder. - En pave på hvert gadehjørne. Forfærdeligheder i værste tilfælde. For det der er underlagt det subjektive er underlagt den enkelte, og hvis alle kan mene, forklare, argumentere for netop deres version af det kristne budskab, er sandhed, mål og mening underlagt det menneskelige. Det vil sige det timelige. Der ville være lige så mange guder som der er tanker om Ham. Mennesket er en del af det timelige og kan ikke se sig fri for det, men menneskets egne oplevelser af noget udenfor sig selv er også en nødvendighed, for ellers ville de objektive sandheder ikke have nogen betydning for mennesket i det hele taget. For at noget kan blive til en subjektiv oplevelse må der være noget objektivt at tage afsæt i. Det opfordrer til en balancegang. Med en pave på hvert hjørne vil det være en umulighed at hævde, at den enes version af kristendom, sandhed, etik eller hvad det nu er man diskuterer, er den rigtige. Hvis ikke det objektive forplanter sig til menneskets oplevelses-arena vil det objektive forblive uden mening for mennesket. Men hvis Gud er til, har det

---

³ Sløk, Johannes. Guds fortælling menneskets historie. 1999. Side 14

⁴ Ibid, side 59

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

en betydning for mennesket. Spørgsmålet vil være: Hvordan kan Gud, som er uoprindelse på den ene side, lade sig underlægge af det, der hører det timelige til på den anden side? Det gør Gud nemlig ikke. Han gør det nemlig ikke, fordi der er ingen, der kan påberåbe sig den endegyldige forklaring på hvad Gud er for en størrelse. Det er ikke en mulighed mennesker sidder inde med. En meget klar vanskelighed er forbundet med det faktum, at mennesket er ufuldkomment. Er man ufuldkommen, vil det ikke være muligt at begribe det fuldkomne fuldt ud. Det vil altid være en ufuldstændig opfattelse af det fuldkomne. Selvfølgelig vil det være en berigelse, at have så mange versioner/opfattelser som muligt, og måske kunne man nærme sig en beskrivelse eller en opfattelse af virkeligheden, der tangerer det fuldkomne, men der er både glæder og risici forbundet med den indgangsvinkel. Mærkeligt nok vil mennesker gøre sig til herre over bestemte tanker og teologier, dvs. mennesker har en tendens til at sortere. Det hindrer fordybelsens proces og må anses for at være ubrugeligt. Det kræver altid sin mand at møde den anderledes tænkende. Men det er en hel anden historie. Gud opfattes trods vanskeligheder som

Semper Major. Gud är alltid större än organisationer och system. Vi minns att den medeltida teologin kallade dette semper major (alltid större) – den treenige är förmer än alla mänskliga beskrivningssystem. Alle symboler och liknelser försöker fånga det Outsägliga – den som är.⁵

Her udtrykkes noget centralt i de ufuldkomnes forsøg på at rumme det fuldkomne. Uanset hvor langt man når i forståelse af Gud, vil der altid være mere at forstå og fordybe sig i. Deri ligger der en tanke om, at det menneskelige forsøg på fordybelse i Gud, den absolutte anderledes, er en proces der varer ved på mange forskellige niveauer. Under alle omstændigheder vil mennesket ikke kunne nærmere sig Gud, uden på den ene eller den anden måde at være nødsaget til at reducere ham.

Forståelse af Gud vil altid være underlagt en slags reduktion.

En fundamental förutsättning för den andliga vägledning är att den treenige guden lever och verkar både i denna värld, i sin Kyrka och i varje människas inre. Guds essens, dvs. vad Gud innerste inne är, kan ingen förstå utan att reducera honom. Hans energier, dvs hans yttringar i skapelse och samvete, kan man däremot uppfatta, framför allt i hans uppenbarelse i historien och genom Kristus. Som en yttring av Guds fria vilja och kärlek

---

⁵ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 165

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

är skapelsen inte nödvändig eller självtillräcklig utan kontingent, dvs. beroende av sin skapare.⁶

Videnskaben og Gud

Verden, som vi kender den, er et sted, hvor man måler og vejer tingene. Man efterprøver tingene, og man sigter efter beviser for de hypoteser, man stiller op. Man forsøger at udvide det, man ellers ved om altings beståen. Man vil vide noget. Videnskaben er altid på jagt efter mere viden, men Gud kan den ikke finde. Spørgsmålet er, hvordan kan Gud eksistere, uden at han lader sig bevise videnskabeligt. Et andet spørgsmål vil være, er det overhovedet en nødvendighed at lade sig bevise videnskabeligt? Kan det overhovedet lade sig gøre? For hvis Gud ligger udenfor det videnskabelige, det målbare, vil Gud og det videnskabelige ikke kunne nå hinanden, fordi videnskaben er underlagt det timelige i modsætning til Gud. Til trods for det, er der nogle der mener, at det er fordi Han ikke lader sig bevise, at han ikke er til og det skulle være argumentet, der beviser, at han ikke er til.

Elverpiger

Hvis man har en teori om eksistensen af elverpiger og trolde, ser man naturligvis elverpiger og trolde. Det er vitterligt. Hvis man har en teori om, at den slags væsener ikke eksisterer, så vil vi heller aldrig kunne få øje på dem. Vi kan derfor ikke bevise, at elverpiger og trolde ikke eksisterer blot på basis af det faktum, at vi aldrig har set dem.⁷

Videnskaben har nogle parametre, man kan bruge til at bevise noget, men ikke alle ting lader sig bevise videnskabeligt til trods for, at de er anerkendte fænomener. Man anerkender en psyke, man skriver om psyken, man kan blive psykolog, man kan eje et tungt sind, men det hører ikke til almindelighed, at der er nogen der kan fremføre beviser for hvor psyken hører hjemme i det menneskelige legeme. Hvad er dens oprindelse? Men psyken er et almindeligt kendt fænomen, ligesom de

spontane livsytringer som tillid og medynk.⁸

Et af videnskabens største problemer er, at det underlagt det subjektive. Objektive videnskabelige sandheder skal have én, at være videnskabelige sandheder for. Uden at der er en modtager, findes de ikke.

---

⁶ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 242

⁷ Sløk, Johannes. Guds fortælling menneskets historie. 1999. Side 137 - 138

⁸ Ibid., side 131 -142

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

Det er nemlig øjenbedrag, at den videnskabelige forskning ender i en objektiv redegørelse for det nøgne forløb. Et sådant gives slet ikke, og den videnskabelige konstruktion må nødvendigvis basere sig på et synspunkt. Det vil jo, hvad eksempelvis martsdagene angår, gøre en verden til forskel alt efter, hvad man mener, begivenhederne er styret af: de dominerende personlighedernes beslutninger, de økonomisk-politiske kræfter, de folkelige rørelser eller andre ting. Hvert synspunkt giver sin specielle konstruktion. Det vil ingen i dag benægte.... Fremstillingen bilder sig ind at den helt har fjernet fiktionen fra forløbet og nu gengiver forløbet i dets rene fakticitet – og det er jo efter den anskuelse, jeg går ind for, en illusion.⁹

Gud er den undefinerbare. Han eksisterer i det undefinerbare. Han er udenfor den verden, som kan dokumentere Hans eksistens. Han er udenfor den videnskabelige verden, der lader eksperimenternes gentagelser bekræfte en given tanke eller hypotese. En verden uafhængig af den menneskelige subjektivitet. Spørgsmålet er: Er Gud så anderledes, at dokumentation af Gud er menneskeligt umuligt. Man har ikke noget, der kan forestilles at kunne rumme ham. Der er vidst heller ikke noget, der kan forestilles at kunne rumme Ham. Hvis der var noget, der kunne forestilles at kunne rumme Gud, ville det være almindeligt kendt, men det findes ikke. Derfor kunne det siges at være en nødvendighed kun at beskrive dele af Ham eller personligheds træk hos Ham i et begrænset omfang, men semper major er Han. Gud er det ultimative paradoks for på den ene side kan man sige noget om Gud og det gør man via troen og på den anden side kan man ingenting sige om Gud, fordi den ultimative Gud vil kræve den ultimative forklaring og det er man ikke i stand til. Beviset for Guds eksistens findes i troen på at Han eksisterer. Troen er det eneste der giver adgang til Ham og derfor findes der ikke videnskabelige beviser for Hans eksistens. Når hver mand tror på Gud på sin måde gives der ikke beviser for Guds eksistens på den måde heller. Nogle ville mene at det ville være nemmere at anerkende Ham, hvis man var i stand til at rumme Ham, lægge beviser for Hans eksistens, men hvis det skabte kunne rumme skaberen ville skaberen ikke længere være skaberen, den almægtige osv. og det vil være et vidnesbyrd om størrelse og Gud er udenfor begrebet størrelse. Tanken om at ville acceptere Gud som eksistens, fordi vi kunne rumme ham, vidner lige så meget om vores selvopfattelse og vurdering af egne evner. Men når vi ikke formår som menneske at rumme ham, indeholder det faktum, at vi ikke kan rumme ham, vidnesbyrdet om vore evners fattigdom og at vores selvopfattelse ikke er korrekt. Tilbage bliver det paradoksa-

---

⁹ Sløk, Johannes. Guds fortælling menneskets historie. 1999. Side 483

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

le ved en Gudsdyrkelse, hvad enten det er med hånd eller mund, at den Gud som er udenfor det definerbare, (den ultimative infinitiv) bliver omtalt med finite termer. Gud, den absolutte anderledes, bliver omtalt som fader, ven, skaberen mv. Det er mærkeligt, men måske den eneste mulighed, som mennesker har for at artikulere noget om ham.

Gud opdages ved hans fravær¹⁰

Gud får en slags eksistens bekræftelse i
saknaden¹¹

Wikström påpeger, at Gud på trods af vore manglende evner til at nærmere os ham, gør sig gældende i forholdet ved at vise sig på tre markante måder.

Det första ”steg” Gud tager när han vill dra en människa tillbaka till honom själv är att han låter henne möta ett fundamentalt begär eller längtan inom sig. Han gör sig känd på åtminstone tre sätt: dels genom att han låter henne börja oroas av att hon inte känner någon fasthet i tillvaron och av att hon upplever en vag rädsla för döden dels genom att hon erfar en smärtsam överton i skönheten, naturen och kulturen där hon går upp i ”något högre – hon har ibland en nästan mystisk erfarenhet – men denna ”ton” är otillgänglig och bara antydd. Slutligen kan hon drabbas av samvektskval när hon ser den absolut goda människa ”Gå bort ifrån mig – jag är en syndig människa!” eller när hon märker den stora nöd som finns omkring henne.¹²

Vi får en fornemmelse af noget udenfor os selv. Det er et irritationsmoment, som ikke lader sig dulme af overfladiskheder, som man ellers finder i f.eks. materialismen eller ideologier af forskellige karakterer, for det materielle ændrer sig i forhold til tid og sted, og ideologier er refleksioner på en ellers dybere liggende etik, moral eller sandhed. De ejer et vidnesbyrd, de taler ud fra en bestemt kontekst, men de taler ikke ud fra et ur-perspektiv, et oprindelsesperspektiv, der gør dem tidløse. Ved at de vidner om sig selv, vidner de også om deres egen utilstrækkelighed, og det er i sig selv et tegn på, at der må være mere at hente et eller andet sted. For det man kan ændre på eller tilføje forbliver mangelfuldt.

Johannes Sløk udtrykker noget vigtigt om begrebet sandhed ved at sige:

sandhed hører til det oprindelige.¹³

---

¹⁰ Sløk, Johannes. Guds fortælling menneskets historie. 1999. Side 29

¹¹ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 176

¹² Ibid, side 176

¹³ Sløk, Johannes. Guds fortælling menneskets historie. 1999. Side 251- 252

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

Sandheden er en del af denne mærkelige fornemmelse, som Gud sætter i gang i mennesker. Den er en del af det, som er udenfor os selv. Noget vi opdager. Sandhed er forbundet med en slags ur oprindelighed, og kan derved ikke underlægges det timelige. Ur oprindeligheden er udgangspunktet for det objektive, og det objektive er en forudsætning for det subjektive. Så kan vi måske få lidt hjælp på vej derigennem.

Resultatet bliver, at man begynder at ræsonnere, man begynder at stille spørgsmål, man søger en kur mod den mærkelige kløen, som Gud er ophavsmand til. Er han ophavsmanden til den uro over tilværelsens flygtighed, vag rædsel for eksistensens anden halvleg og livets mystiske oplevelser samt det mærkelige at have en samvittighed der nager, når man møder den som er større end en selv, må han også sidde inde med kuren. Den menneskelige ufuldkommenhed bliver en måde Gud kan nå mennesker på. Det paradoksale er, at den menneskelige utilstrækkelighed og ufuldkommenhed hindrer os i at nå Gud, men samtidigt er det en nødvendighed for at kunne mærke savnet, og savnet er et værktøj, som bliver anvendt for at skabe opmærksomhed omkring det fuldkomne.

Guds eksistens som udtrykkes gennem treenigheden

Den treenige Gud vil altså mennesker noget bestemt. Et udtryk for det, finder vi forskellige steder; i tanken om altings udgangspunkt, i tanken om at Gud er den menneskelige ufuldkommenheds modsætning, i menneskets fornemmelser af savn og idet at Gud fader optræder med hovedrollen i skabelse af den verden og virkelighed som vi kender som mennesker. Beviset, om man vil, optræder også i de udsagn som den udsendte udtrykker om ”faderen”. I den udsendte, ”sønnen” – Jesus, er der skabt overgang til Gud og den virkelighed Gud giver adgang til. Der bliver også vedligeholdt en overgang ved at Guds ånde (ruach) gjorde mennesket levende i skabelsesberetningen og Guds Ånd opretholder det liv som engang blev givet. Guds eksistens bliver derved et emne, der vedrører det trinitariske. Gud gør brug af nøgler, som Han giver mennesker, for at give dem en mulighed for at erfare Ham. Det skabte er en nøgle. Det skabte spiller en afgørende rolle for uden det skabte kunne der ikke være tale om en Skaber, en Søn eller en Ånd. Det er afgørende at se hvordan Gud bliver nævnt som skaber allerede på den første side i bibelen, I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden. og f.eks. i den første linje i trosbekendelsen med Vi tror på Gud fader, den almægtige, himlens og jordens skaber, Udenfor det skabte er der ingen mulighed for artikulation. Ved det skabte har Gud

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

skabt en referenceramme hvori mennesket har mulighed for at hente erfaringer, oplevelser eller tanker om hvor alle ting stammer fra. Tanken om en Gud der har skabt, er en inspirationskilde til spørgsmålet om hvorfor Gud ville skabe. Mennesket får lov at reagere på Guds initiativer. Ved f.eks. savn eller menneskers ufuldkommenhed ser man, hvordan Gud udleverer nøgler om sig selv, men nøglerne skal opdages. Mennesket skal kigge på det skabte og opdage den menneskelige ufuldkommenhed og ved det er der skabt mulighed for at opdage det fuldkomne. For menneskets ufuldkommenhed har en modsætning nemlig det fuldkomne og det findes i Gud.

Jesus er også en nøgle til faderen, og den forbindelse til faderen erklærer Jesus via de mange bibelske udsagn vedr. hans fader/søn forhold til Gud. Ved at se på den udsendtes liv, Jesus som menneske, hans død og opstandelse og se på de udsagn som den udsendte har sagt, får man øje på den Gud, som ellers er så svær at få øje på. Gud er den ultimative udfordring for mennesket at forstå og derfor foreligger der et behov for at forklare virkeligheden ud fra de redskaber mennesker er i besiddelse af. Gud bliver menneske. Et menneske ved hvad et menneske er og Jesus bliver Guds egen reduktion for overhovedet at give mennesket en mulighed at nærme sig en tanke om hvem skaberen er. Man vil ikke kunne se hvem Gud er uden en reduktion og uden at Gud møder os hvor mennesket er forståelsesmæssigt, kan der ikke dannes overgang til det evige og ubegrænsede.

Jesus sagde til ham: Jeg er vejen, sandheden og livet; ingen kommer til Faderen uden ved mig. Kender I mig, vil I også kende min fader. Og fra nu af kender I ham og har set ham.¹⁴

Jesus er måden, vi kan nærme os Gud på. Den menneskelige tolkning. Ingen kan se faderen uden om Jesus. Man mærker savnet, man stiller de eksistentielle spørgsmål vedr. altings beståen, man erkender sine egne begrænsninger, man erkender en undefinerbar entitet, som tilbyder en forklaring for skabelsen, men en nærmere forklaring får man ikke udenom den udsendte. Ved Jesus bliver tingene forklaret og fremlagt på en sådan måde, at det indebærer stillingtagen. Stillingtagen for ved introduktionen til det evige, uoprindelsen, semper major er vi blevet stillet i en hel ny situation. Blot ved indførelsen af tanken om en Gud der eksisterer i virkelighed, er der blevet tilføjet noget nyt i forhold til vores eksistens og ved den tilføjelse er vores eksistens blevet udvidet og derved forvandlet.

---

¹⁴ Johannes 14 versene 6-7 (Bibelen 1992)

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

Altså kender vi fra nu af ingen rent menneskeligt. Og selv om vi har kendt Kristus rent menneskeligt, så gør vi det nu ikke længere. Altså: Er nogen i Kristus, er han en ny skabning. Det gamle er forbi, se, noget nyt er blevet til.¹⁵

Det er en underdrivelse at sige, at ved Guds eksistens, ses alting i et andet eller nyt lys, men det er umiddelbart sådan tingene vil forholde sig i den bibelske henvisning. Det vil altid være en udfordring for menneskeheden at anskue sig selv ud fra det store perspektiv, med de åbenlyse begrænsninger den sidder inde med. Gud er udgangspunkt for alting, selvom man kun kan se en skygge af ham i forskellige situationer, men han nyder anerkendelse af, at være den som man ikke har andet navn for, ham der har lagt tingene til rette, for at give tilstrækkelige grundstoffer til at gennemføre den berømte big bang teori. For uanset hvad der engang eksploderede må der have været noget, der kunne eksplodere. Vi må her anse bibelen for en bog som giver en forklaring på, hvorfor verden er i den nuværende form ser ud som den gør, og ikke en bog der forklarer, hvordan alting rent videnskabeligt eller historisk er blevet til.

Gud optræder som det omspurgte.¹⁶

Gud findes som en oplevelse,¹⁷

og Jesus er den, som bringer den oplevelse lidt tættere på, for det er ved det han har gjort i det historiske forløb, at vi får set den Gud som er a-historisk eller ud over det historiske, en Gud som ønsker at danne en fælles historie med mennesker. En Gud som ønsker, at mennesker bliver klar over den eksisterende fælles historie, for der ligger en fælles historie i og med mennesker er det skabte, en slags forlængelse af skaberens hånd, men det skabte skal gøres opmærksom på den fælles historie inden de opfatter det som værende betydningsfuldt for deres eksistens. Det er en vigtig ting at blive gjort opmærksom på tingenes virkelige forhold, for det, som man ikke er kendt med, har ikke den samme betydning, som hvis det var kendt. Jesus var på jorden i en vis årrække, det vidner bibelen om, og så var det sådan, at han forlod jorden igen, og det henleder tanken mod den næste etape i Guds måde at vise sig på. Den hellige ånd,. Helligånden er det sidste led i det trinitariske.

Jesus Kristus, Guds udtrykte billede,¹⁸

trådte ind i det historiske forløb, gjorde sin gerning som et led i det at mennesker kunne nærme sig dets skaber. Derefter bliver Helligånden udgydt på pinsedagen. Gud viser nu den sidste

---

¹⁵ 2 Korinterbrevet kap. 5 versene 16-17(Bibelen 1992)

¹⁶ Sløk, Johannes. Guds fortælling menneskets historie. 1999. Side 62

¹⁷ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 233

¹⁸ kol 1 :15 (Bibelen 1992)

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

del af sig selv og endnu en nøgle bliver fremlagt, for at mennesker i tiden efter Jesus også kunne nærme sig Gud.

Without the Holy Spirit, christian discipleship would be inconceivable, even impossible. There can be no life without the life-giver, no understanding without the spirit of truth, no fellowship without the unity of the spirit, no Christlikeness of character apart from his fruit, and no effective witness without his power. As a body without breath is a corpse so the church without the spirit is dead.¹⁹

Hvad er Helligånden (πνευματοζ αγιου²⁰) for en størrelse?

Det græske ord πνευμα har flere nuancer. Vind, ånde, liv, sjæl, ånd. Ved denne mangfoldighed og nuancering kan man begynde at ræsonnere om dybden og bredden og længden af den gave som blev givet menneskeheden ved pinsedagen.

πνευμα som:

Wind

πνευμα may be the storm, which blows powerfully, the fair wind which rises quickly and unexpectedly and which may be favourable or unfavourable, the breeze, the light breath of wind (from heaven) which is divinely soft and pure and which quietly invigorates or the exhalation, the vapour which rising up at certain points from the interior of the earth, contains or releases mantic powers and can be fatal. For some πνευμα as the agent of natural meteorological processes influences climate, health and even human character. For some it pours forth as a fluid with the divine scent of the epiphany of Artemis. Always however there is a force in πνευμα. Power flows from it, is mediated by it and disappears with it. What is true without is no less true within. As a part of nature, πνευμα is like nature both external and internal at the same time. It is both material and spiritual, both natural and divine.²¹

I beretningen fra Apostlenes Gerninger kapitel 2, er der ligheder mellem den almindelige tankegang vedrørende πνευμα og måden den optræder på her. Ånden optræder indenfor en forståelsesramme de daværende på 1 sal var bekendt med. Religiøst, og i en fysiologisk forstand skulle ånden være beslægtet til en vis grad med en vind med de omtalte karakteristika. Jesus kommer til verden som et menneske, en størrelse man kendte fra sin egen og andres eksistens

---

¹⁹ Stott, John. The Spirit, the church and the world. The message of Acts. 1990. Side 61

²⁰ Apostlenes gerninger kapitel 2 vers 4 (Bibelen 1992)

²¹ Editors Kittel, Gerhard. Friedrich, Gerhard. Theological Dictionary of the New Testament. 1968. Side 335

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

og ved Helligåndens introduktion bliver der også spillet på de samme tangenter mht. at bruge noget af det kendte for at sige noget om det ukendte.

Breath

Thus in the microcosm of organic life, and esp. in men and animals, πνευμα is physiologically the breath which, again both process and matter, is either inhaled and exhaled in breathing. The nuances vary from the strong snorting of an animal to the light and quickly vanishing breath which fades away like a shadow or smoke, and which expresses the vanity of everything human. When used with poetic pregnancy of inanimate objects πνευμα denotes the living musical voice which human breath confers by blowing upon such instruments as the flute and trumpet. This technical musical function of πνευμα gives point and relevance to Paul's comparison between spiritually affected tongues and the blowing of a flute or trumpet, for in tongues as in blowing, a φωνη is called forth by πνευμα.²²

Life

Breath may be discerned only in movement, and it is also a sign, condition and agent of life, which seems to be esp. tied up with breathing. Hence it is natural that via the sense "breath of life" πνευμα. Itself should take on the direct sense of "life" or living creature.²³

Soul

Next πνευμα takes on the meaning and function of ψυχη, "soul". By virtue of its related character as the breath or principle of life, πνευμα is largely coterminous with ψυχη, and hence can easily be used in place of it. ...On the one side, then, πνευμα is an element from which the body is made. On the other, like ψυχη it stands in contrast to the σωμα with which it is bound in life. At death it is separated from this, for, breath-like, it escapes with the last breath, returning to fulfil its higher destiny in the element from which it came or in the upper region to which it by nature is related in the atmosphere of heaven.²⁴

---

²²Theological Dictionary of the New Testament volume 6 Kittel, Friedrich, 1968. Side 335 - 336

²³Ibid., side 336

²⁴Ibid., side 336

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

Transferred meaning Spirit

In the metaphorical speech of poetry in particular, concrete natural processes such as the blowing of the wind or breathing express corresponding experiences of mental or spiritual reality. πνεύμα is more or less strongly spiritualised and takes on the transferred sense of any kind of breath or spirit which blows in interpersonal relations or from the invisible world of the divine.²⁵

The new testament

Long before the Spirit was a theme of doctrine, He was a fact in the experience of the community. This is the basis of the marked variety and unity of the NT statements.²⁶

Helligånden var noget den første menighed havde som fælles oplevelse. Det hører til logikkens verden, at det er først efter at man har oplevet noget, at man kan skrive om netop den oplevelse, men udfordringen om at artikulere et fælles udgangspunkt/oplevelse er ikke blevet mindre af at kirken er blevet så stor og varieret, som den er i dag.

Gud er en, Gud er dog tre, og man kan sige, at Gud eksisterer på mange måder, i mange forskellige forklaringer osv. Det er menneskers udfordring at finde ud af, hvordan de vil anerkende de forskellige henvendelser (nøgler til erkendelse/forklaringer på oplevelser eller erfaringer) som Gud står bag. Der ligger en udfordring for kirken, at finde de parametre som skal til for at kunne danne en overordnet perspektivering. Uden parametrene og den fornødne anerkendelse de byder, kan man ikke tale om henvendelser eller nøgler, som Gud angiveligt stiller til rådighed. Anerkender man derimod f.eks. vinden, åndedrættet, livet, som henvendelser fra Gud kan man anvende disse fænomener i overvejelser mht. kristendom. Hvis Gud henvender sig direkte i det kendte for at fortælle noget om det ukendte og der er bred enighed om henvendelsen, stiller henvendelsen mennesker i en situation, hvor der kan være tale om at tage stilling. Tage stilling til noget åndeligt. Mennesket er en åndelig størrelse.

Spiritualitet är förmågan att bli medvetan om och relatera sig till en dimension av övergripande mening och kraft – och som erfars som transcendent i förhållande till världen. Denna precisering kan de flesta religioner skriva under på. Gerald May uttrycker

---

²⁵ Theological Dictionary of the New Testament volume 6 Kittel.,Friedrich,1968. Side 336

²⁶ Ibid., side 396

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

detta så här: ”Spiritualiteten handlar om en erfaren och tolkad relation till skapelsens mysterier”²⁷

Mennesker reagerer på stimuli uanset hvilken virkelighed, der er tale om. Ud fra tanken om, at mennesket i grunden er begrænset, kunne man anfægte tanken om, at der kan være tale om en reel valgmulighed. Det er måske en tanke værd at sige at valget for eller imod kristendom ikke er afhængig af, at man kan tage stilling til hele kristendommen, men kun den del af kristendom man rummer til en given tid. Hvor meget skal der til, for at man kan tale om en reel valg mulighed? Det står mennesker frit for at vælge kristendommen som udgangspunktet for livet, men nogle vælger det fra ved at vælge noget andet frem for kristendommen. Det er der er forskellige årsager til.

Følgende citater indeholder nogle af de kritiske punkter, der har forhindret mennesker i at vælge kristendom som udgangspunkt for eksistensen.

Vurderet ud fra et socialt og historisk synspunkt er det vigtigste ved kristendommen ikke Kristus, men kirken, og hvis vi skal bedømme kristendommen som social magt faktor, nytter det ikke at gå til evangelierne efter vidnesbyrd. Kristus lærte, at man skal give alt til de fattige, at man ikke skal strides, at man ikke skal gå i kirke, og at man ikke skal straffe utroskab. Hverken katolikker eller protestanter har vist udpræget vilje til at følge hans lære i så henseende.²⁸

Her rejses der et spørgsmål om kirkens troværdighed. Man kunne tage udgangspunkt i teksterne fra Jakobs brev kapitel 1:

Vær ordets gørere, ikke blot dets hørere, ellers bedrager I jer selv. Den der er ordets hører, men ikke dets gørere, ligner en, som betragter sit eget ansigt i et spejl: Han betragter nok sig selv, men går bort og har straks glemt, hvordan han så ud....²⁹.

Hvad nytter det, mine brødre, hvis et menneske siger, han har tro, men ikke har gerninger? Kan den tro måske frelse ham.....³⁰

Sådan er det også med troen: i sig selv, uden gerninger, er den død. Man kunne også tage udgangspunkt i de mange problemstillinger der opstår ved korstogene, den økonomiske side af skærsildens tankegang eller er kristendommen værd at tro på, når de der bærer kristennavnet

---

²⁷ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 74

²⁸ Russell, Bertrand. Hvorfor jeg ikke er kristen. 2007. Side 40

²⁹ Jakobs brev kapitel 1 (Bibelen 1992)

³⁰ Jakobs brev kapitel 2 (Bibelen 1992)

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

ikke formår eller har vilje til at leve det ud. En sætning som ”at være under nåden” vil fra Russell’s side være opfattet som en undskyldning for ikke at gøre det, man siger man tror på. Hvori ligger den almægtige Guds evner, hvis det skabte ikke hverken kan eller vil adlyde dets skaber. Sagen bliver ikke nemmere, når det han har bedt det skabte om bliver underlagt en tolkning. Da der nu ikke er en instans der tolker teksterne på menneskehedens vegne, bliver der yderligere sat skub i debatten mht. troværdigheden. Alle eller ingen kan blive bedømt som troværdig, men det kommer an på, hvem der kigger på sagen, hvordan man kigger på teksterne og f.eks. hvordan man opfatter Gud i det hele taget.

Alt det taget i betragtning må jeg dog mene, at en Almagt; der har haft al evighed til sin rådighed, kunne have skabt noget bedre. Og selv det fremkomne resultat er kun et slag i luften.³¹

Her kan der tænkes en kritik af en skaber, der i fuld bevidsthed lader det skabte falde for et regelsæt som indebar et resultat, det skabte ikke kendte omfanget af. De vidste ikke, hvad døden var, og de vidste ikke, hvad det ville sige at leve evigt. De første i haven kan umuligt tages til ansvar for noget, de ikke vidste, hvad var. I en have, der ikke var kendt med fald eller at forfalde, kan de første ikke vide hvad konsekvenserne for at være ulydige ville være. Ulydigheden lå kun som en mulighed inden den mulighed bliver realiseret ved selve ulydigheden. Gud skaber er den ultimative ansvarshavende mht. det skabte, og det han skaber er han ansvarlig for. I det skabte lå der også en mulighed for fald, og når faldet sker, sker det som en del af det han har skabt. Gud bliver den ultimative ansvarshavende for det, som sker i det skabte, inklusiv faldet. Han bliver derved ophavsmand til resultaterne af det der sker ved faldet. Her kan der gives anledning til de anfægtende spørgsmål vedr. ansvar for verdens problemer og lidelse. Hvis man kan forudse, som skaberen kan, at problemer vil opstå omkring det skabte, er det en almindelig menneskelig tanke, at Gud burde som ansvarshavende gøre noget for at forhindre at lidelsen kommer til udfoldelse.

Frygt er utvivlsomt religionens vigtigste kilde. Alt det, der skaber utryghed, får folks tanker til at rette sig mod Gud. Både krig, pest og forlis har en tendens til at gøre dem religiøse.³²

---

³¹ Russell, Bertrand. Hvorfor jeg ikke er kristen. 2007. Side 48

³² Ibid, side 55

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

Religion uppträder ur människans utgångspunkt när hon erfar sig vara i relation till de krafter i livet och till kosmos i stort som hon själv inte kan behärska. Den är därför kopplad till livets ”gränssituationer”.³³

De stora världsreligionerna bliver ur ett sådant perspektiv ett slags stora ”terapeutiska” system eftersom de förmår att på ett symboliskt sätt integrera människan i ett större kosmiskt meningsuniversum.³⁴

De 3 föregående citater giver udtryk for, at når mennesket er kommet til det punkt, hvor det ikke længere kan rumme alvoren bag uvisheden i den virkelighed mennesket oplever, skabes der et behov for at finde en løsning, der kan give mening. Jung ville have undret sig over hvordan mennesker griber til ulogiske løsninger på de problemstillinger, de oplever i hverdagen. At gribe til noget man ikke kan bevise vil ikke være en løsning. Om det ville Russell have været enig i og her anfægter han den åbenbare selvmods sigelse, der ligger i det at være kristen og samtidig frygte for døden.

Det er ikke rationelle argumenter, men følelser, der skaber troen på et liv efter døden. Den vigtigste følelse er frygten for døden, som både er instinktivt og biologisk nyttig. Hvis vi virkelig af hele vort hjerte tror på et fremtidigt liv, vil vi overhovedet ikke frygte døden. Virkningerne ville være besynderlige og formentlig af ens slags, de fleste af os ville beklage.³⁵

Igen læser man en af Russell's anfægtelser mod religionen. Religionen og herunder kristendommen bliver ikke rigtigere af, at man retter fokus mod den. Den giver ikke svar blot fordi man stiller spørgsmål til den. Derved får den ikke en berettigelse, fordi den fjerner ikke frygten ved de svar, den giver. Mennesket grubler til stadighed over, hvad der kommer til at ske efter døden er indtruffet. Troen om et fremtidigt liv overskygger, men opløser ikke frygten for døden. Troen overvinder ikke kampen imod døden. Når spørgsmål, som vedrører eksistensen, trænger sig på, og manglen på svar skaber en fornemmelse af afmagt, har man en tendens til at søge hjælp. Man søger mange steder og mange steder får en slags religiøs islæt. Man vil have svar på de spørgsmål, man stiller. Hvis man var overbevist om, at der ikke var svar på spørgsmålene, kunne man leve livet uden at bruge tiden på at lede. Eksistensen var nok nemmere, men fattigere og man søger, fordi man ikke kan nøjes med ikke at vide. Man tænker

---

³³ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 61-62

³⁴ Ibid., side 65

³⁵ Russell, Bertrand. Hvorfor jeg ikke er kristen. 2007. Side 64

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

over tingene ud fra et større perspektiv – Hvor kommer jeg fra? Hvad skal jeg bruge tiden til, når jeg nu er her? Hvor skal jeg hen, når grænsen til det evige skal krydses? Svar på spørgsmål giver fred i sjælen, og det er nærmest uanset, hvordan man ræsonnerer sig frem til svarene. Blot der er svar. Anfægtelsen her ville være at kristendommen ikke giver svar, der er gode nok.

Menneskeheden befinder sig i en moralsk krise, og som i fortiden får frygten os til at søge tilflugt i Gud. ...Spørgsmålet gælder ikke kun verdens nuværende tilstand. Det er langt mere generelt og har været drøftet i århundreder. Det drejer sig om, hvorvidt samfund kan praktisere et tilstrækkeligt mindstemål af anstændighed uden en religiøs dogmatik. Jeg mener ikke, moral er nær så afhængig af religion, som de religiøse tror. Jeg mener endda, der er større sandsynlighed for at finde væsentlige dyder hos dem, der forkaster religiøse dogmer, end hos dem, der fastholder dogmerne. Det gælder især dyder som sanddruhed og intellektuelle integritet. Ved intellektuelle integritet forstår jeg, at man løser et omstridt problem ud fra det materiale, der foreligger, og hvis materialet ikke er tilstrækkeligt, så lader problemet være uløst.³⁶

Russell behandler her religionens og herunder kristendommens grundtanke, at den er den rigtigste af alle måder at anskue tilværelsen på. Her rejser han problematikken om, at det kan have sin rigtighed at moral har sit udgangspunkt i den religiøse dogmatik. Han mener ikke at moral og religion nødvendigvis er koblet sammen. Som filosof og matematiker kunne man forestille sig, at han vil efterlyse en logisk forklaring på, hvordan kristendommen har kunnet tage patent på moralen eller være ophavsmand til det, at være moralens vogter og opretholder, vel at mærke uden tilstrækkelig dokumentation for påstanden. Kristendommen er nærmest en proklamation af påstanden, men når proklamationen ikke opfattes som rigtig af alle, kan den ikke indgå i en diskussion som værende den eneste proklamation eller den eneste rigtige dokumentation. Videnskaben vil henvise til moralen som en del af menneskets væsen ud fra, hvad mennesket faktisk gør i forskellige situationer. Godt eller dårligt. Moralens er derfor ikke et resultat af noget, der gives mennesket fra før altings skabelse, eller noget der tilføjes menneskets tankegang. Noget kan være godt for én og samtidigt dårligt for en anden alt efter hvilken anskuelse man vælger. Her møder man forskellen mellem en videnskabelig anskuelse og den teologiske for Russell's tanker omkring moral tager udgangspunkt i det han ser mennesket gør, hvor den teologiske tager udgangspunkt i hvorfor mennesket gør det de gør.

---

³⁶ Russell, Bertrand. Hvorfor jeg ikke er kristen. 2007. Side 69 -70

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

Den teologiske anskuelse er meget bredere i sit udgangspunkt.

”Argumentet” for Guds eksistens

Det enkleste og lettest forståelige argument er måske argumentet om den første årsag.

”Min far lærte mig, at spørgsmålet ”Hvem skabte mig? ikke kan besvares, for det giver omgående anledning til det næste spørgsmål, ”Hvem skabte Gud?

Denne meget enkle formulering demonstrerede fejlslutningen om den Første årsag. Hvis alt har en årsag, må også Gud have en årsag. Hvis intet findes, uden at det har en årsag, gælder det lige så vel for verden som for Gud, så argumentet kan ikke være gyldigt.³⁷

Ved at tage spørgsmålet, ”Hvem skabte Gud?”, på den angivne måde anfægter Russell noget der ligger i religionens væsen, nemlig det at religionen stiller op med et svar til eksistensens spørgsmål. At spørgsmålene på et eller andet plan kan/skal besvares. Gyldigheden af argumenterne svækkes, fordi der gemt i argumentationen om den første årsag ligger blindgyder. Hvis Gud f.eks. har en skaber, har Gud en årsag og så er det næste spørgsmål skabt: Hvad er årsagen til skaberen af Gud osv?. Det er svært at anskue om anfægtelsen går i grunden på argumentationen omkring ”den første årsag” eller om den i grunden går på religionens forsøg på at forklare eksistensen ud fra tanken om den første årsag. Eksistensen ifølge Russell kan ikke forklares ud fra de såkaldte svar religionen vil give om den første årsag.

”Argumentet” om naturlovene

Rent bortset fra naturvidenskabens øjeblikkelige status, som kan ændre sig i morgen, er ideen om, at naturlovene skyldes en lovgiver, en forveksling af naturlovene med de menneskeskabte love. De sidste er påbud, der beordrer en ting at opføre sig på en bestemt måde, som man kan vælge at følge eller ej; men naturlovene er en beskrivelse af, hvordan tingene faktisk opfører sig, og da de er ren og skær beskrivelse, kan man ikke argumentere for, at nogen har fortalt tingene, at de skal opføre sig sådan og sådan, for selv hvis man antager det, står man straks over for problemet: ”Hvorfor udstedte Gud netop disse naturlove og ikke andre. ...” Og hvis man som mere retroende teologer siger, at hvad angår alle de love, Gud udstedte, havde han en grund til at udstede netop de love frem for andre – naturligvis for at skabe det bedste af alle universer, skønt man ikke skulle tro det, når man kigger på det – hvis der altså var en grund til de love, Gud udstedte, så var Gud selv underlagt naturlovene, og derfor har man ikke noget ud af at indføre Gud som mellemmand. Man får faktisk en lov, der ligger forud for de guddomme-

---

³⁷ Russell, Bertrand. Hvorfor jeg ikke er kristen. 2007. Side 17

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

lige kundgørelser, og Gud tjener ikke ens formål, da han ikke er den endelige lovgiver. Sagt i korthed har hele argumentet om naturlovene heller ikke længere den kraft, det engang besad.³⁸

Ideen om at der står noget bagved naturlovene følger samme mønster i argumentation som Russell bruger, når han anfægter tanken om den første årsag. Gud er overflødiggjort ved naturlovene. Han underkender Guds eksistens ved at henvise til at naturlovene eksisterer. Naturlovene og Gud, som en religiøs størrelse med den oprindelighed der måtte høre dertil, kan ikke eksistere samtidigt. Den ene udelukker den anden, og så er man tilbage med problematikken vedrørende det, at være den endelige eller oprindelige lovgiver og altings udgangspunkt. Russell befinder sig i en verden, der er baseret på forklaringer, man kan efterforske. Det man ikke kan bevise eksisterer måske, men ikke nødvendigvis. Han efterlyser en forklaring der falder i tråd med det kendte, og han efterlyser en bedre forklaring på Gud, end den religiøse verden er eksponent for. Han er ikke tilfreds med svarene, som den religiøse verden giver, for svarene kan ikke bevises og tankerne omkring Guds eksistens har ikke udviklet sig synderligt siden mennesket begyndte at spekulere over deres oprindelse.

De moralske argumenter (for Guds eksistens)

En af formuleringerne går ud på, at hvis Gud ikke eksisterede, ville der ikke findes godt og ondt. Jeg skal ikke her diskutere, om der er forskel på godt og ondt eller ej, for det er et andet problem, men hvis man nu er overbevidst om, at det vitterligt er forskel på godt og ondt, står man i følgende situation: skyldes den forskel Guds befaling eller ej?

Hvis den skyldes Guds befaling, så er der for Gud selv ingen forskel mellem godt og ondt, og det er ikke længere et meningsfyldt udsagn, at Gud er god. Hvis man derfor som teologerne vil sige, at Gud er god, må man også sige, at godt og ondt har en mening, som er uafhængig af Guds befaling, for Guds befalinger er i så fald gode og ikke onde helt uafhængigt af den blotte kendsgerning, at det var ham, der afgav dem. Hvis man siger det, må man altså sige, at det ikke kun var igennem Gud, at godt og ondt blev til, men at de i deres væsen gik logisk forud for Gud.³⁹

Disse anfægtelser som Russell rejser, er rettet mod tanken om at Gud er forud for alting og ophavsmand til alting. Russell gør op med tanken om, at Gud er den ureksistens, som Johannes Sløk mener Gud må være. Hvis gud ikke er den oprindelige, kan der ikke være tale om en almægtig Gud, fordi Gud vil da være underlagt det, som han selv havde skabt. Gud ville end-

---

³⁸ Russell, Bertrand. Hvorfor jeg ikke er kristen. 2007. Side 19-20

³⁹ Ibid, side 24

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

da have lagt sig under for menneskets vilje, som gør at Gud i sin almagt må bøje sig for det skabte. Almagten må i så fald defineres på en sådan måde, at det kan rumme den selvmodsigelse, at den almægtige bøjer sig for den afmægtige. Det er en vanskelig opgave. Tanken har også strejft grækerne og skabt problemer for, hvordan det evige samtidigt kunne være det timelige, altså hvordan kunne Jesus være Gud og menneske på samme tid. Hvis Gud ikke er, så har religionen ikke de samme krav mht. relevans. Det vil kunne få karakter af at være samlende, rart, socialt eller hvad man nu vil bruge det til, men at man vil kunne sige, at det var sandt ville ikke være muligt. Tanken bliver ikke mere sand, fordi hovedparten af menneskeheden tror på en eller anden form for Gud. Hvis Gud ikke længere eksisterer, har religionen ikke nogen grundvold at stå på, og så ville kristendommen også miste sin rigtighed.

I argumentationens øjemed løber man ind i noget af det mest grundlæggende som skiller Sløk og Russell fra hinanden. Spørgsmålet er ikke så meget om at Gud er til, om Gud er skabersens Gud og altings skaber, men hvorfor skabte Gud det hele og hvorfor er alting til? Den ene tager alene udgangspunkt i videnskaben, og den anden sætter tingene i relation til, hvad det siger mennesket, hvis Gud er til. Der er i virkelighed tale om to forskellige discipliner. Wikström skriver:

Vi känner att till och med om alla möjliga vetenskapliga frågor blivit besvarade, så har våra livsproblem ännu alls icke blivit berörda.⁴⁰

Videnskaben har via Russells briller stillet op med nogle svar på spørgsmål, som kun nogle mennesker har stillet. Mennesket er kendt for at søge svar på spørgsmål. Nogle af menneskets vigtigste spørgsmål (det ses i antallet af gange de stiller de spørgsmål i forhold til alt andet – (denne konstatering tager udgangspunkt i min egen opfattelse af spørgsmålet) tager afsæt i tanken om den menneskelige oprindelse. Mennesker ønsker svar på hvor de kommer fra, hvad man skal bruge sit liv til og ikke mindst hvor man skal hen efterfølgende. Sløk ville rette sin anfægtelse mod Russells mangel på erkendelse af at den videnskabelige verden, som Russell var fortaler for, var mangelfuld i sin vurdering af det bestående. Sløk vil også sige at en af de største mangler den videnskabelige verden har, er nemlig tanken om at det ikke ville erkende at det har nogle begrænsninger. Sløk siger nemlig:

Det er nemlig øjenbedrag, at den videnskabelige forskning ender i en objektiv redegørelse for det nøgne forløb. Et sådant findes ikke, og den videnskabelige konstruktion må

---

⁴⁰ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 27

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

nødvendigt basere sig på et synspunkt⁴¹.

Det interessante er, at Sløk med sin teologiske indgang til tilværelsen er bedre i stand til at rumme Russell med sin videnskabelige indgang til tilværelse end Russell er til at rumme Sløk. Russell kommer til at falde for sin egne argumentation idet mennesket ikke er tilfreds med at lade en sag, så vigtigt som tilværelsen er, ligge blot fordi man ikke kan finde svarene. Det er ikke særlig videnskabeligt af Russell at påstå

...at man løser et omstridt problem ud fra det materiale der foreligger, og hvis materialet ikke er tilstrækkeligt, så lader problemet være uløst⁴²

,for det kan mennesket ikke og det gør den videnskabelige forskning heller ikke. Russell tager udgangspunkt i det, der er, hvor Sløk udvider horisonten ved at inkludere det som det bestående vidner om, nemlig en oprindelse. Naturvidenskaben er afhængig af den kristen fortolkning af tilværelsen for i den ligger der det som naturvidenskaben tager udgangspunkt i nemlig naturen. Det som er.

Russell underkender Gud ud fra mange forskellige vinkler, men hvad ville han sige om f.eks. fænomenet elektricitet. Hvad ville han sige til spørgsmålet om hvor det kommer fra? Hvad er dets oprindelse? Som videnskabsmand ved Russell hvad man kan bruge det til, hvordan det måles og dens effekt på menneskeheden, men hvor kommer det fra? Det vil blive opfattet som nonsens at underkende elektricitet ud fra tanken om at man ikke ved hvor det stammer fra. Elektricitet har altid eksisteret, men det var afhængig af en opdagelse før at det blev til det kendte fænomen, det er blevet til. Gud har altid været til, det er bl.a. den menneskelige formuleringer der forfejler målet i det at beskrive ham fuldt ud. Det havde også båret en troværdighed at Russell kunne have formuleret et svar på tilværelsens gåde for det er trods alt nemmere at vurdere og være kritisk end at vove et forsøg på et svar man sandsynligvis ville have anfægtet fra mange sider. Hvis man skulle følge Russell's logik, vil det svare til at man skulle underkende begrebet sygdom blot fordi man ikke har fundet de rigtige svar på sygdommens gåde(kur).

Det er en udfordring at artikulere noget om det, der er så omfangsrigt, at man på forhånd ved at det ikke kan beskrives fuldt ud, men det fritager ikke nogen den udfordring, at finde ind til tilværelsens kerne. Hverken teologer eller de naturvidenskabelige. Det fritager heller ikke nogen at forsøge at nå ind til den kerne som Gud ved skabelsen af tid og sted ønsker at men-

---

⁴¹ Sløk, Johannes. Guds fortælling menneskets historie. 1999. Side 483

⁴² Russell, Bertrand. Hvorfor jeg ikke er kristen. 2007. Side 69 -70

Hovedafsnit 1

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

neskeheden skal nå ind til og at sige at noget på forhånd ikke kan lade sig gøre ville ikke være særlig videnskabelig. Man skulle tro at Russell rent hypotetisk ville have forsøgt at finde beviser for Guds eksistens ud fra en videnskabelig synsvinkel. De glæder har han ved sin indgangsvinkel på forhånd adskilt sig fra.

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Bibelsens eget vidnesbyrd om tro

Bibelen taler om tro, og bibelsens eget vidnesbyrd omkring troens oprindelse kan man læse i Hebræerbrevet kapitel 12 vers 2, hvor Jesus er beskrevet som troens αρχηγος.⁴³ Ordet betyder helt, oprindelse og forfatter, men ordet αρχηγος stammer fra ordet αρχη, som betyder oprindelse, først eller begyndelse. Et godt eksempel på brugen af ordet αρχη finder man i Johannes evangelium kap.1 vers 1, I begyndelsen var Ordet og Ordet var hos Gud og Ordet var Gud. Troen har ifølge bibelen sit udgangspunkt i Gud. Helten som grundlagde en by blev ofte den der navngav byen. F.eks. Athene = Athen. Helten som grundlag byen var også dens beskytter. Byen, der blev grundlagt, har sin oprindelse i den helt som grundlagde den og derved har den en bestemt oprindelse. Helten var den, der var forfatteren til byens oprindelige historie. Jesus er, ifølge Hebræerbrevet, troens grundlægger, dens beskytter, en del af dens indhold. Han er troens oprindelse, og er i den forbindelse overgangen til tanken om at være dens forfatter. Ordet bruges også i Apostlenes gerninger kap. 3: 15 og 5:31. Henvisninger kobler ordet αρχηγος sammen med Jesus. Jesus står beskrevet som livets og frelsens oprindelse (forfatter) og livets og frelsens beskytter (regent). Tanken om troens oprindelse hos Gud giver en forklaring på, hvor den mærkelige evne til at tro på noget man ikke har beviser for, stammer fra.

Troen kan endda udvikles.⁴⁴

Ifølge Romerbrevet kapitel 12 vers 3 er der en beskrivelse og en opfordring til hvordan man kan være som mennesket ud fra tanken om at Gud giver et mål af tro til at gøre det. Ifølge Korinterbrev kapitel 12 versene 6- 11, som beskriver en del af Gud Helligåndens aktivitet, står der, at Han giver tro som gave. Ifølge vers 11 giver Han gaver, som Han selv vil til forskellige formål, men henvisninger bevidner at Gud og tro har meget med hinanden at gøre ifølge det bibelske. At tro er noget mennesker gør, og det er den evne Gud har givet dem, for at den hvis eksistens er forbundet med det timelige kan få både det timelige og det evige til at gå op i en højere enhed. Troen er en hjælpende hånd til mennesker for de er begrænsede til ikke at kunne rumme mere end en virkelighed ad gangen.

---

⁴³ Theological dictionary of the new testament Volume 1 Kittel /Friedrich 1968 side 487

⁴⁴ 1 Thessalonikerne 3:10, 2 Thessalonikerne 1:3 (Bibelen 1992)

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Mennesket som troende væsen

Tro som bevis for Guds eksistens

Troen er noget mennesker gør og al udvikling af tro, som jeg beskriver i det følgende afsnit, tager udgangspunkt i det, at troen eksisterer. Vi tror, inden vi er bevidst om, det, vi gør. Tro stammer fra menneskets uoprindelse, og de muligheder der ligger i den sfære. Det er noget, der ligger forud for mennesket. Rent kronologisk har en generation af mennesker troet på noget før den næste generation blev til. Sådan har det været siden tidernes morgen. Troen har været en uafhængig mulighed inden de efterfølgende generationer er blevet til. Det er ikke noget som mennesket har opfundet og som sådan læres. Det betyder at tro har eksisteret før vi blev til, og eksisterer tro før vi blev til, hører det til det, man kan kalde for menneskets urhistorie. Vi kan af gode grunde ikke lægge beviser på bordet, hvad angår tro eller Guds eksistens, men hvis Gud er altings udgangspunkt og troen stammer fra en tid før menneskets begyndelse, må tro have sit udgangspunkt i Gud. Hvis troen er forbundet med Gud, fordi han er altings udgangspunkt, så bliver troen, som vi anser det i det timelige, altså noget vi gør uden beviser, et bevis for at Gud kan eksistere, selvom vi ellers ikke har beviser for ham. Troen bliver overgangen eller det forbindelses led mellem det evige og det timelige. Vi er troende, før vi bliver religiøse dvs. dyrker religion. Mennesket tror på mange ting før de retter troens fokus på noget bestemt og sætter troen i system og derigennem bliver religiøse. I næste afsnit er der en beskrivelse af mennesket som troende væsen, og hvilke udviklingsmuligheder der ligger i begrebet tro, men at troen kan udvikle sig taler mere om menneskets begrænsethed end et begreb, der kan ændre sig. Der er tale om, at mennesket udvikler en bedre forståelse af det, som de fra evigheden har fået.

Troen som indre kvalitet hos mennesker

Mycket förenklat kan vi säga att man vid studiet av den religiösa människan kan se religion såsom något yttre eller såsom något inre. Det yttre gör sig känt i ett påtagligt och mätbart beteende; det inre rapporteras som upplevelser och erfarenheter. ⁴⁵

Tro hører mennesket til og troen viser sig på forskellige vis. Man kan se det ved at kigge på menneskets adfærd. Man kan anfægte om de forskellige former for tro og deres religiøse indpakninger er gunstige, men mennesker udviser med al tydelighed, at de bærer troen med sig.

---

⁴⁵ Geels, Anton. Wikström, Owe. Den religiöse människan. 1997. Side 15

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Selv udsagnet om at ”jeg er ikke troende eller jeg er ikke religiøs” kan, hvis man i det enkelte tilfælde virkelig tror på det, være et dogme man stiller op for livet. Og så er man så troende, at man har artikulert sin tro og man er blevet religiøs. Der er givetvis mange ting, der spiller en rolle i, hvor meget man får ud af sin religiøsitet ifølge Gordon W. Allport.

I stället framhåller han att religionen tycks vara betingad av flera psykologiska orsaker, den har en psykologisk funktion, den svarar på frågor om livets mening, den är präglad och färgad av den omgivande kulturens föreställningar, den kan sägas vara en transcendering av vissa grundläggande erfarenheter såsom sökande efter ”det sana, det sköna, det goda.”⁴⁶

Ved Allports formuleringer her er der tale om en af de vægtige grunde til at mennesket lader troen artikulere i form af religion. Det er en videre udvikling af tanken om at livet kan have eller har en mening, og det underforstår tanken om at mening må have en oprindelse. I teologiens verden vil mening stamme fra f.eks. en Gud, men hos Freud f.eks., finder man at religionen beror på ønsketænkning, regression, virkelighedsflugt og i disse tilstande behandler man ikke sig selv ansvarligt. Religionen har rod i frygt for det ukendte. Man kan ikke bare flygte fra spørgsmål man ikke kan besvare rationelt. Det er ikke særligt rationelt at være bange for noget man i grunden ikke ved, om der er noget at være bange for.

För Freud är religionen främst ett slags regressivt tillstånd (man går tillbaka i sin känslomässiga utveckling): individen projicerar sin önskan om en allomfattande fadergestalt ut i rymden. De religiösa föreställningarna fyller därmed en kompensativ funktion för individen.⁴⁷

För Freud framstod religionen såsom en kosmisk infantilisering, en kollektiv verklighetsflykt.⁴⁸

Jung var ikke af samme overbevisning, og han mente at religionen spillede en vigtig og central rolle i menneskets liv. De religiøse forestillinger gjorde mennesket i stand til at takle det, man ellers ikke var i stand til at takle. Det var gunstigt, på trods af at det ikke var rationelt, fordi det skaber en form for mening, og det er ofte udgangspunkt for det religiøse.

För Jung var i stället religionen en nödvändig del av en människas utveckling. Främför allt måste hon kunna integrera sig själv i tillvaron med hjälp av det religiösa symbolsy-

---

⁴⁶ Geels, Anton. Wikström, Owe. Den religiösa människan. 1997. Side 24

⁴⁷ Ibid., side 26

⁴⁸ Ibid., side 26

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

stemets myter och legender. De hjälper henne att möta existentiella kriser såsom död, skuld och sorg.⁴⁹

Mennesker tror fra et tidligt stadie i eksistensen. Hvornår det hele begynder er svært at vurdere. Forholdet mellem moderen og barnet i moderens liv er det sted hvor varme, næring og derved tanken om mennesket som symbiotiske væsener har sit udgangspunkt. For så vidt de biologiske, kemiske osv. forhold fungerer, får barnet det der skal til ganske automatisk, for at udvikle sig til et levedygtigt menneske. Tro er noget der ligger til mennesket som sådan. Barnet reagerer i det oprindelige forhold. Barnet tager næring til sig og resultatet er at barnet udvikler sig og gør sig klar til det næste skridt i dets udvikling, nemlig at forlade det første hjem og at bevæge sig mod noget nyt er den kontinuerlige proces, der fortsætter hele livet, men en så kompleks varelse som människan kan man naturligvis se ur etisk, biologisk, kemisk, politisk, religiøs, psykologisk, social, ekologisk och många andra synsvinklar. . (en nødvendighed for at undgå at blive ontologisk reduktionist).⁵⁰

Reduktionist af en eller anden karakter vil man kunne beskrive Russells opfattelse i det han ikke betragter mennesket i sin helhed.

Faktor 2 tager en drejning i forhold til faktor 1 idet man kan diskutere for eller imod Guds eksistens, men det kan man ikke mht. menneskets eksistens. Mennesket er et anerkendt fænomen. Allerede fra de tidligste stadier i livet tror mennesket ud fra den oplevelse det nye menneske selv mærker, ser, føler, hører, oplever og det er uanset om det nye menneske bevidst kan udtrykke noget om det forhold, det har til moderen eller ej. Her ses der en vis parallel til det, som Gud har gjort ved at tage det kendte og bruge det for at sige noget om det ukendte. Det undfangne menneske har et forhold til moderen, mærker på forskellig vis moderen og lever i det forhold uden et artikuleret sprog, men det kommunikerer. Mennesket er bevidst. Mennesket opfatter situationen i moders liv og tolker den ved at tage næring til sig, ved at sparke og ved at reagere på lyd og andre former for stimuli, og tolkningen af stimuli fortsætter hele livet igennem.

Varseblivning medför alltså tolkning. Vi berör här vad som redan inledningsvis: människan är en tolkande och meningssökande varelse.⁵¹

---

⁴⁹ Geels, Anton. Wikström, Owe. Den religiöse människan. 1997, side 27

⁵⁰ Ibid. Side 17

⁵¹ Ibid., side 62.

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Troens udviklingstrin – en overordnet perspektiv

Undifferentiated faith

In the pre-stage called undifferentiated faith the seeds of trust, courage, hope and love are fused in an undifferentiated way and contend with sensed threats of abandonment, inconsistencies and deprivations in an infants environment. Though really a pre-stage and largely inaccessible to empirical research of the kind we pursue, the quality of mutuality and the strength of trust, autonomy, hope and courage (or their opposites) developed in this phase underlie (or threaten to undermine all that comes later in faith development).⁵²

The emergent strength of faith in this stage is the fund of basic trust and the relational experience of mutuality with the one(s) providing primary love and care.⁵³

Som udgangspunkt har skaberen gjort troen til en del af det grundstof mennesket er skabt af. Muligheden for at vælge kristendom er skabelsesbetinget. At være et troende væsen er en nødvendighed for at kunne vælge kristendom som udgangspunkt for livet, for kristendommen indebærer, at man tager stilling til dens indhold, før man kan vælge den som udgangspunkt for sit livsforløb. Muligheden for at tage stilling og dermed valget foreligger, idet at man er til.

We all begin the pilgrimage of faith as infants. Formed in the profound symbiosis of prenatal life in our mothers womb, at birth we are thrust into a new environment for which we have potential but not yet fully viable abilities.⁵⁴

Troen fortsætter efter fødselen, men under alle omstændigheder er der tegn på et forhold der rummer tro er allerede til ved fødselen. Det er med tanken om Gud, som altings oprindelse og udgangspunkt at man ved menneskets begyndelse har fået indpodet gaven om at kunne tro. Dette at Gud er udgangspunkt for troen eller giveren af den kan man læse i Johannes Evangeliet kapitel 6 vers 29, og da han er selve oprindelsen til alting må troen, som han giver også have udgangspunkt i det, som er før alt menneskeligt. Troen er en gave fra den evige. Det er også med udgangspunkt i Gud, som altings oprindelse, og hans søn, som hans udtrykte billede, man vil kunne påstå at den tro, som Gud giver hvert menneske har sit oprindeligt sigte i at rette sig mod Jesus, som der udtrykkes i Johannes Evangeliet kap 6: 29

---

⁵²Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 121

⁵³Ibid., side 121

⁵⁴Ibid., side 119

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Hvad skal vi gøre, for at vi kan gøre Guds gerninger? Jesus svarede dem: ”Guds gerning er den, at I tror på ham, han har sendt.”⁵⁵

Our first experiences of faith and faithfulness begin with birth.⁵⁶

Mennesket bliver simpelthen vist, hvordan troen ser ud, når vi bliver født. Vi oplever hvad tro, trofasthed går ud på, på egen krop og menneskets eget trosliv er begyndt. Det opleves ved de forhold, det nyfødte har til de nærmeste

We are received and welcomed with some degree of fidelity by those who care for us. By their consistency in providing for our need, by their making a valued place for us in their lives, those who welcome us provide an initial experience of loyalty and dependability.⁵⁷

This covenantal pattern of faith as relation comes clearer as we reflect on what the parent or parents bring with them to the care and nurture of the child. They bring *their* way of seeing the world. They bring *their* trusts and loyalties. They bring *their* fidelities -- and infidelities -- to other persons and to the causes, institutions and transcending centers of value and power that constitute their lives` meaning.⁵⁸

Fødselen skal opfattes som det næste skridt i menneskets udvikling, og det er et skifte i omgivelse og ikke den oprindelige begyndelse. Fødselen repræsenterer også den første krise mennesket skal igennem. Barnet har i modsætning til de andre kriser det kommer igennem, ikke nogen indflydelse på overgangen fra den første verden inde i moders liv til den anden verden udenfor moders liv, da der er andre forhold der bestemmer over forløbet der. Der er en åbenlys mulighed for at tro på hvad som helst alt afhængig af hvad mennesket bliver præsenteret for først.

I believe faith is a human universal. We are endowed at birth with nascent capacities for faith. How these capacities are activated and grow depends to a large extent on how we are welcomed into the world and what kinds of environments we grow in -- X111 --⁵⁹

Fordi mennesket er et troende væsen, er det ikke ensbetydende med, at man vælger kristendom som udgangspunkt, men hvis de løsninger på de første spørgsmål, som bliver stillet, bliver svaret med de svar som kristendommen tilbyder, er der stor sandsynlighed for at barnet accepterer og assimilerer de samme eller beslægtede svar for sit eget liv. Måske bliver svarene

---

⁵⁵ Johannes evangeliet kapitel 6 vers 28 -29 (Bibelen 1992)

⁵⁶ Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 16

⁵⁷ Ibid., side 16

⁵⁸ Ibid., side 16

⁵⁹ Ibid., side 16

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

ikke accepteret, måske bliver svarene opfattet som værende for dårlige, og vedkommende vælger kristendommen fra pga. svarene. Svarene kommer i dette tilfælde alligevel til at påvirke valget om end på en indirekte måde. Det tidlige forhold til moderen har indbyggede muligheder, for at skabe oprigtige buddhister, muslimer eller f.eks. kristne. Troen har en mulighed for at udvikle sig i den relation barnet har til moderen og den relation barnet har til dets nærmeste. Tro hører alle mennesker til og det udøves af alle.

Faith, so Niebuhr and Tillich tell us, is a universal concern. Prior to our being religious or irreligious, before we think of ourselves as Catholics, Protestants, Jews or Muslims, we are already engaged with issues of faith. Whether we become nonbelievers, agnostics or atheists, we are concerned with how to put our lives together and with what will make life worth living. Moreover, we look for something to love that loves us, something to value that gives us value, something to honor and respect that has the power to sustain our being.⁶⁰

Trosstadier trin 1-6

Fowler beskriver i sin bog (Stages of Faith – James W. Fowler) en udvikling som mennesker gennemgår. Overordnet sagt kan man beskrive udviklingen som en bevægelse fra sig selv mod sin næste, verden og Gud. Hvert skifte indebærer en slags opdagelse eller krise, der fører mennesket ind i det efterfølgende trin. Opdagelsen eller krisen kan have diverse niveauer af intensitet, men grundlæggende er de forbundet med en personlig erfaring som vidner om en form for utilfredshed med det udviklingstrin man er nået frem til. Den følgende bemærkning er en beskrivelse af en psykisk krise, men opdagelsen af utilstrækkeligheden med sin egen version af altings sammensætning kan siges at være beslægtet hermed og hvis erfaringen er stærk nok kan der være tale om en efterfølgende

fasvæksling, omstrukturering,⁶¹

som er et skifte fra et profant til et religiøst udgangspunkt eller omvendt.

när man råkar in i en livssituation där ens tidigare erfarenheter och inlärdade reaktionsätt inte är tillräckliga för att man skall kunna bemästra sin aktuella situation.⁶²

Troen på at der er mere at hente et eller andet sted er det som skubber mennesket ind i den usikkerhed forbundet med et skifte til det næste trin. Troen i mennesket trodser den ubehage-

---

⁶⁰ Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 5

⁶¹ Geels, Anton. Wikström, Owe. Den religiöse människan. 1997. Side 78

⁶² Ibid, side 253

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

lighed forbundet med at skifte noget ud for mennesket er overbevist om at livet og meningen på en eller anden måde er forbundet. Det er en del af menneskets adfærd. Mennesket opdager hen ad vejen hvad udskiftninger og kriserne skal bruges til.

Att ha visats på tillvarons marginaler och sedan återvänder till det vanliga livet hör till det som kan ge en fördjupning och en ökad förståelse för livet (Culberg 1984:31).⁶³

Forklaringer er ikke uafhængige af troens og religiøsitetens parametre. De giver forklaring på det erfarne, uanset om de er rigtige eller ej.

Religion är en dialogens relation till tillvaron som totalitet.⁶⁴

Trinene er forbundet med en alders udvikling, som igen er forbundet med en bevidsthedsudvikling. Komplexiteten ved hvert trin stiger. Verdensbilledet bliver større og større. I den beskrevne udvikling går man fra en tilstand af, at man selv er klar over, at man er til, over til en tilstand af at være uafhængig af selvet og den verden hvori selvet har haft sin jordiske gang. Trinene beskriver en bevægelse/udvikling fra selvet mod Gud. Trinene tager udgangspunkt i noget der er givet. Mennesket tror. Trinene indeholder beskrivelser af tilstande som man kan måle sig frem til. Det interessante er at oprindelsen til evnen at tro findes ikke i den menneskelige biologi, kemi eller psykologi, for man har ikke skabt sig selv og derfor ligger evnen til at tro udenfor det målbare og beskrivelige. Man kan sige at man er født med evnen til at tro og da mennesket ikke er dets oprindelse, må evnen til at tro stamme fra før mennesket, hos dets oprindelse. Evnen til at tro findes i teologiens verden for det som var til før mennesket blev til er Gud. Evnen til at tro vidner om at Gud er til, for mennesket gør noget som de ikke har bevis for. De tror. De tror på trods af og ikke på grund af. Troen skal ses som en rejse fra Gud tilbage til Gud. Følgende indeholder beskrivelser af trinene og paralleller til menneskets åndelige udvikling.

Trin 1 – Intuitive – projective faith

Our first "reasoning" involves sensorimotor knowing – the coordination of movements and the construction of practical schemata of space, object permanence and causal action.⁶⁵

---

⁶³ Geels, Anton. Wikström, Owe. Den religiöse människan. 1997. Side 255

⁶⁴ Ibid., side 79

⁶⁵ Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 122

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Mennesket mærker den verden, det er en del af og går på opdagelse. Man hører noget, man ser noget, og man reagerer på stimuli. Tingene er forholdsvis nye og indlæring er i fuld gang. Mennesket erfarer sig selv

This is the stage of self-awareness⁶⁶

og erfarer også at der er noget udenfor det selv inklusive aspekter ved livet som repræsenterer det ultimative f.eks. Gud, døden.

The intuitive –projective child, whose age ranges from two to six or seven, uses the new tools of speech and symbolic representation to organize her or his sensory experience into meaning units.⁶⁷

Her i det intuitive/ projicerende oplever man det første møde med evangeliet. Et stadie, der indeholder en ny opdagelse, som indebærer en vis spænding og kan bære præg af eventyr. Artikulation vedrørende tro er i fuld gang, men hovedsageligt som gentagelser af overleveringer fra andre. Det interessante ved det intuitive/projicerende stadie er, at det kan forekomme i forskellige aldre. Det intuitive/projicerende stadie kan forekomme f.eks. i et voksent menneske, der vælger at tro på det, der siges om himlen /helvede, Guds kærlighed og tilgivelse o.s.v.. Den psykologiske skildring af menneskets udvikling og menneskets teologiske udvikling kan folde sig ud parallelt men ikke nødvendigvis. I visse tilfælde mødes de aldrig. For i nogle tilfælde udvikler den enkelte menneske sin tro, ikke længere end til dette stadie. Det kan skyldes bl.a. andet at forklaringer på livets mysterier ved dette stadie accepteres som tilstrækkelige.

Trin 2 Mythical – literal faith

Where the Intuitive – Projective child fuses fantasy, fact and feeling, the Mythical- Literal girl or boy works hard and effectively at sorting out the real from the make-believe.⁶⁸

The great gift to consciousness that emerges in this stage is the ability to narratize one's experience. As regards our primary interest in faith we can say that the development of the Mythical-literal stage brings with it the ability to bind our experiences into meaning through the medium of stories.⁶⁹

---

⁶⁶ Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 133

⁶⁷ Ibid., side 123

⁶⁸ Ibid., side 135

⁶⁹ Ibid., side 136

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Menneskets videre færden fortsætter, og mennesket læser sig selv ind i historierne. Man får en rolle og en identitet i forhold til det, man tror på. Historierne giver oplevelse, erfaring .... mening. Mennesket begynder selv at artikulere sin egen tro. Menneskets egen historie er meget virkelighedsbaseret, men er på vej mod at kunne "se" længere end det som man kan "føle". Troen bliver en del af menneskets opfattelse af den virkelige verden. Forestillingsevnen videreudvikles, og den enkelte udvikler tanker og forestillinger om hvad Gud mener om tingene.

The egocentrism of stage 1 limits the child's ability to differentiate God's perspective from his or her own, just as it limits ability to take the perspective of other persons. Stage 2's capacity to construct the perspectives of others means that the youngster now can also construct God's perspective, giving it as much richness- and some of the same limits – as the perspectives now consistently attributed to friends and family members.⁷⁰

Familie og nære venner er det sted man adopterer meninger og tanker fra. Familie og nære venner udgør i dette trin, dem man omgiver sig med. Her kunne man forestille sig grobund for optagelse i forskellige former for parakirkelige kulturer, hvis man som voksen er på trin 2 i sin åndelige udvikling. Der er også udfordringer forbundet med dette trin, da der kan opstå tanker omkring retfærdiggørelse, der er baseret på gerninger og en kvalitativ evaluering af sig selv, dannet ud fra hvad andres meninger om én måtte indeholde.

Trin 3 Synthetic – Conventional faith

Aldersmæssigt indeholder dette trin teenage årene og indtil tyverne. Dette trin indebærer en frigørelsesproces. Den tro, der bliver beskrevet her, strækker sig længere ud end hvad familie og de nærmeste venner mener. Mennesker i denne alder begynder at opleve en større frihed med hensyn til de begrænsninger familiebandene kan indebære f.eks. bevægelsesmæssigt, uddannelsesmæssigt, økonomiske. Familien bestemmer mindre end hidtil. Her begynder mennesket at forme deres egne historier og meninger, det må ses som en positiv udvikling. Nogle kan derimod lægge så megen vægt på andres meninger, at de mister deres egen identitet, og det må ses at være noget negativt.

It is a conformist stage in the sense that it is acutely tuned to the expectations and judgments of significant others and as yet does not have a sure grasp on its own identity and autonomous judgement to construct and maintain an independent perspective.⁷¹

---

⁷⁰ Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 139

⁷¹ Ibid., side 173

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Her overtager man historier og meninger. Man kan ikke helt slippe begrebet ”familie”, men det er ikke den familie man er født ind i, der bestemmer. Det er bl.a. den gruppe man står i, som spiller en vigtig rolle. Trin 3 er et trin som bærer præg af en meningsadoption.

A person in Stage 3 is aware of having values and normative images. He or she articulates them, defends them and feels deep emotional investments in them, but typically has not made the value system, *as a system*, the object of reflection⁷²

Dette er også et trin med en vis ambivalens. Man har et system, men man er ikke helt klar over hvorfor man har et system.

a tacit system. Tacit means unexamined⁷³

I et system, hvor tanker ligger uanfægtet eller uafprøvet, vil der være fare for generaliseringer.

Finally, we described Stage 3's way of relating to the transcendent through symbol and ritual, seeing these as inseparable, related to the realities they symbolize.⁷⁴

Et kors er helligt, fordi det er et kors. Korset f.eks. i trin 3 er det samme som det repræsenterer og sådan bliver det blot opfattet. Her ved dette trin opfattes tingene på en måde, der ikke giver særlig plads til det individuelle, og trinnet kan afspejle en fundamentalistisk tilgang til det religiøse. Gør som sagt eller brænd i helvede – det hører ikke til almindeligheder, at man spørger hvorfor. De åbne spørgsmål udebliver i trin 3 og skaber en vis tryghed, men uden de åbne spørgsmål, kan man ikke forvente at udvikle sig. De åbne spørgsmål kan skabe krise, i det spørgsmålene anfægter det, som ellers har skabt tryghed nemlig det at have noget at tro på.

The Stage 3 individual's faith system is conventional, in that it is seen as being everybody's faith system or the faith of the entire community. And it is synthetic in that it is nonanalytical; it comes as a sort of unified, global wholeness.⁷⁵

Der er visse træk ved dette trin som virker iøjnefaldende.

Limited education

Difficulty in using language to communicate inner states or their attitudes, values and feelings for others.

A need to feel that their life stances are right.

They are limited in self reflection.⁷⁶

---

⁷² Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 162

⁷³ Ibid., side 161

⁷⁴ Ibid., side 164

⁷⁵ Ibid., side 167

⁷⁶ Ibid., side 170

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Resultatet af et sådant tankesæt kunne være, at hovedparten af en vis gruppe overleverer det ledelsesmæssige ansvar til nogle få, hvis udfordring vil være at lede uden at udvikle dem de leder og at lede uden at være manipulerende. Det kræver sin mand eller kvinde at være leder for nogle, der har det bedst med at blive, hvor de er.

I kapitel 3 i bogen *Den religiösa människan* vedrørende individer og grupper står der at sociologer tilskriver samtalen med betydningsfulde personer i en bestemt gruppe stor vægt og sådan forholder det sig på trin 3. Disse betydningsfulde personer

bekræfter och förstärker ens subjektiva verklighetsuppfattning.⁷⁷

Gruppen har stor betydelse för individens möjligheter att vidmakthålla den subjektiva verkligheten.⁷⁸

Trin 4 Individuative – Reflective faith

Som det er angivet i titlen på trinnet, begynder man ved dette niveau at sætte skub i refleksioner. Det er noget der kan ske i 30 – 40 års alderen.⁷⁹ Der er to grundlæggende træk her og det handler først og fremmest om at få skabt afstand fra de foregående opfattelser, og at man udvikler en uafhængig identitet.

1. critical distancing
2. executive ego.⁸⁰

Trin 4 er kendetegnet ved en identitet, der er i stand til at møde andre, hvor de er og med de ideologier de har.

... to the insight that ideologies have particular histories and that persons and groups have world views that grow out of their particular experiences and the conditions with which they have had to deal.⁸¹

Ved trin 4 vil man kunne begribe f.eks. baggrund for det opgør med dele af den katolske kirkes teologier, som ligger til grund for dannelse af den lutherske kirke. Tankerne bagved befrielsesteologier som oprør mod undertrykkelse i Sydamerika. Emerging church movement i opgør mod en kirkelig utroværdighed.

It can be precipitated by changes in primary relationships, such as divorce, the death of a parent or parents or children growing up and leaving home.⁸²

---

⁷⁷ Geels, Anton. Wikström, Owe. *Den religiösa människan*. 1997. Side 40

⁷⁸ Ibid., side 50

⁷⁹ Fowler, James W. *Stages of faith*. 1981. Side 180

⁸⁰ Ibid., side 179

⁸¹ Ibid., side 177

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Disse former for ændringer, som danner livsbetingelser for mange, gør at spørgsmål tvinger sig på. Spørgsmålene tvinger behovet for svar frem, fordi svarene er det, som kan være retningsgivende i vanskelige situationer. Fornemmelsen af at der er retninger at begive sig hen ad giver tryghed.

Man er ikke længere bundet af at have ret, som ved trin 3, men at bevægelsen går i den rigtige retning er nu blevet dens erstatning.

Whether a person will really make the move to an Individuative –Reflective stance depends to a critical degree on the character and quality of the ideologically composed groups bidding for ones joining.⁸³

Bidding underforstår eftertanke, og det er en mere udviklet form af tankegang, end hvad der praktiseres eller tillades i trin 3. Tanken er interessant, for det underforstår muligheden for at skifte fra en religiøs gruppe til en anden, eller skifte fra en kirkelig retning til en anden. Her begynder spørgsmålene at handle om, hvad tingene skal eller kan betyde, og man tager sine forpligtelser, livsstil, tro meget alvorligt. Man rejser spørgsmål om, hvordan man vil defineres som menneske. Er det individet eller en bestemt gruppe, der definerer mennesket. Mennesket på dette trin sorterer mellem kritiske overvejelser og følelser, selv realisering eller tjeneste for andre. Mennesket er fortsat under udvikling. Det bevæger sig bort fra selv og hen mod Gud.

Trin 5 Conjunctive faith

Dialogical knowing.

In dialogical knowing the known is invited to speak its own word in its own language.⁸⁴

Her i trin 5 opstår der en slags samtale, et samspil som indebærer at mennesket taler og lytter og lader være med at tvinge sine synsvinkler på andre. Det skabte og den som skaber får lov at komme til orde. Igen ser man en bevægelse fra jeget mod jeget's oprindelse.

In dialogical knowing the multiplex structure of the world is invited to disclose itself. In a mutual "speaking" and "hearing," knower and known converse in an I-Thou relationship. The knower seeks to accommodate her or his knowing to the structure of that which is being known before imposing her or his own categories upon it.⁸⁵

---

⁸² Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 181

⁸³ Ibid., side 178

⁸⁴ Ibid., side 185

⁸⁵ Ibid., side 185

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Sandhed f.eks. bliver et mere og mere kompleks begreb, som findes på tværs af forskellige skel. Det bliver et begreb, som går forud for formuleringer og derved findes i forskellige sammenhæng. En buddhist har ret i at beskytte naturen, og det kan anses for at være sandt. En kristen kan mene det samme om naturen, men kristendommen og buddhisme er ikke det samme. Sandheden om at beskytte naturen kan anses for at være sandt uafhængig af begrundelser fra hver af de nævnte.

Conjunctive faith, therefore, is ready for significant encounters with other traditions than it's own, expecting that truth has disclosed and will disclose itself in those traditions in ways that may complement or correct its own. Krister Stendahl is fond of saying that no interfaith conversation is genuinely ecumenical unless the quality of mutual sharing and receptivity is such that each party makes him or herself vulnerable to conversion to the other's truth. This would be Stage 5 ecumenism.

The person of stage 5 makes her or his own experience of truth the principle by which other claims to truth are tested. But he or she assumes that each genuine perspective will augment and correct aspects of the other, in a mutual movement toward the real and the true.⁸⁶

I bevægelsen mod det virkelige og det sande og med en anerkendelse af andet end sine egne tanker, opdager man hvordan trin 5 går fri af de samme anfægtelser, der plagede trin 3. Trin 5 har ikke samme behov for at have eller få ret. Deri ligger en form for frigørelse/ uafhængighed. Trin 5 har "lov" til at være åben for paradoks og sandhed i forskellige former og fra forskellige steder.

Trin 5 indtræffer når livet er halvt færdig og stage 5 er villig til at arbejde på at andre får mening og identitet, og det hænger sammen med en opfattelse af, at det man er nået frem til kun er noget af hele spektrummet. Mennesket ved trin 5 opfatter det som forkert, at hævde at en mangelfuld beskrivelse af virkeligheden **var** i stand til at beskrive hele virkeligheden.

The new strength of this stage comes in the rise of the ironic imagination - a capacity to see and be in one's group's most powerful meanings, while simultaneously recognizing that they are relative, partial and inevitably distorting apprehensions of transcendent reality.⁸⁷

Trinets håndtering af de forskellige vanskeligheder er en styrke, men det kan udvikle sig til en svaghed. Det kan give anledning til at tænke på at uanset hvor stor og rigtig en mening er, er

---

⁸⁶ Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 187

⁸⁷ Ibid., side 198

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

den kun en del af det store perspektiv. Hvis selv de store tanker kun ligner en en dråbe i havet kan det skabe en mangel på handling på det, som man selv anser for vigtigt.

Its danger lies in the direction of a paralyzing passivity or inaction, giving rise to complacency or cynical withdrawal, due to its paradoxical understanding of truth.⁸⁸

Trin 6 Universalizing faith

Persons best described by Stage 6 typically exhibit qualities that shake our usual criteria of normalcy. Their heedlessness to self-preservation and the vividness of their taste and feel for transcendent moral and religious actuality give their actions and words an extraordinary and often unpredictable quality.⁸⁹

Stage 6 is exceedingly rare⁹⁰

Mennesket, der hører dette trin til, er mennesker der ved ”den ubeskriveliges” berøring er blevet til mennesker i ordets sandeste betydning. Det er ikke kun et spørgsmål om, at de ejer åndelige erfaringer, forklaringer eller beskriver sig selv ud fra en bestemt identitet, men at den ”ubeskrivelige” identificerer sig overfor det beskrivelige gennem dem. Det ligger i sagens natur, at Gud er hævet over den kristne eller den jødiske forståelse af Ham. Tanken om at Gud er dette eller hint kan spænde ben for tanken om at Gud kunne være almægtig. Hvis Gud lader sig tøjle af en menneskelig overbevisning, vil han ikke være almægtig. Den almægtige, den frie Gud har fået fat i disse mennesker, og det er Hans frihed, de udviser. Frihed, af den karakter, vil til tider virke uberegnelig.

As the power of the future, God is the promise of a unified and unifying future for all being. In ways that surely transcend the specificity of Jewish and Christian images of the coming Kingdom, God has disclosed the divine intention to redeem, restore and fulfill all being.⁹¹

Det er en del af deres livssyn at ville give sandhed, retfærdighed og det menneskelige ansvar kød og blod. De er en konkretisering af samhørigheden mellem den ubeskrivelige og det beskrivelige, det timelige og det evige. De repræsenterer bevægelsen tilbage til deres oprindelse, nemlig Gud. Bevægelsen tilbage til oprindelsen giver adgang til, hvordan den virkelighed under Guds herredømme kommer til at forme sig. De er visionære.

---

⁸⁸ Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 198

⁸⁹ Ibid., side 200

⁹⁰ Ibid., side 200

⁹¹ Ibid., side 210

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

1. First we are called to live as pioneers of the coming kingdom of God. To give flesh and communal form to the anticipatory righteousness that is an advance colony of the kingdom
2. Second without expecting or requiring that others become Christians or Jews, we are called to the futurity of God and to the coming kingdom as the universal, shared future of all being. Intrinsic to that witness is the assurance that the reality and character of the coming reign of God exceeds and spills over all our images, symbols and beliefs about it. Equally intrinsic to that witness, however is the conviction that through the symbols, metaphors and beliefs with which we have tried to apprehend the disclosure of God's promised and powerful future, there comes to expression a calling to divine – human partnership that bears the weight of ultimate truth.
3. Third we bear *special* responsibility for testifying to the depths of the human capacity for distorting our apprehensions of and our efforts to respond to the coming kingdom. The reality of *sin* as personal, corporate and cosmic in character comes clear to us from moments of disclosure in our histories of revelation. The reality of sin comes clear to us as well, when we reflect upon the intractability of our own and of our companions' capacities for self-righteousness and destructive hatred in dealing with each other.⁹²

They rattle the cage.⁹³

Følgende liste er Allports kriterier for moderne religion:

Det mogna religiösa sentimentet är väl differentierat, vilket bla innebär att man kan ställa sig kritisk till sin egen tro och till sin egen kyrka.

Mogen religion är ett motiv i sig själ, oberoende av de organiske och psykologiska behov som kan vara dess ursprung.

Mogen religion präglas av enhetlighet i de moraliska konsekvenserna. Mogen religion leder mao till konsekvenser i det praktiska livet

Den är allsidig i sin livsfilosofi. Med detta menar Allport att religionen ger livet mening på det sättet att allt som sker sätts i relation till en gudomlig dimension i tillvaron

Den är integrerande.

Den är heuristisk till sin natur, vilket innebär att alla frågor inte är besvarade, utan individen söker ständigt mer kundskap.⁹⁴

---

⁹² Fowler, James W. Stages of faith. 1981. Side 210

⁹³ Ibid., side 211

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Mennesker trin et til seks har fået opgaven at fortælle en bestemt historie

Mennesket er, uanset om de retter troen mod en ting, sig selv eller noget udenfor sig selv, et troende væsen. Man tror på at bussen kommer til den angivne tid, man tror på sin ægtefælle i fravær osv. Uanset hvor langt deres tro udvikler sig, for ikke alle udvikler sig lige langt, (nogle forbliver på et bestemt trin gennem hele livet) har kristne fået til opgave at fortælle om den de tror på. Former og indhold vil være forskellige fra trin til trin, og ikke alle trin vil kunne forstå hinanden, men et barn kan forkynde evangeliet ved blot at være til, og en far eller mor, der har mistet et barn, kan forkynde evangeliet ved at finde en trøst, som ikke har sin oprindelse i det timelige, men i Gud. Disse personer vil ikke være på samme trin, men udgangspunktet vil være det samme. Indholdet af deres vidnesbyrd vil handle om noget udenfor sig selv. Beskrivelser af trinene peger på en bevægelse fra det oprindelige sted hos Gud og tilbage til Gud. Barnet rent skabelsesmæssigt har sin oprindelse hos Gud, går gennem livet, oplever en udvikling og ved troen går tilbage til Gud idet troen skaber adgang til oprindelsen for det hele nemlig Gud. Man oplever Gud (oprindelse) ved hvert et trin, men trinenes udvikling beskriver en dybere forståelse af, hvad den oprindelse indeholder. Man bevæger sig på en måde fra evighed til evighed. Menneskets opgave ved hvert trin er at beskrive, så langt som de er nået frem til, det forhold det timelige og den evige (Gud) har med hinanden.

Begrebet tro i den græske tekst – bilag 1 A. Greek Usage

De første kristne bar en tro i sig som menneske. Troen var rettet mod Gud Fader, Sønnen, Helligånden, mod mennesker og ting. De mange erfaringer formede deres liv, og den græske tekst vidner om forskellige anvendelser og nuanceringer. Ordet tro kunne betyde tillid i en sammenhæng og troværdighed eller selvsikkerhed i en anden sammenhæng. Med et negativ præfiks fik ordet den modsatte betydning, som kom til udtryk i termer som mistillid og tvivl. Hvis Gud kan opfattes som ur oprindelse /altings udgangspunkt, er Gud troens ophavsmand. De første kristne brugte ordet tro med et indhold, som tog udgangspunkt i et forhold til den oprindelige. Teksterne vidner om at noget er blevet givet af Gud. Der er angivet syv forskellige anvendelser og nuanceringer af ordet tro i bilag 1. Troen har en oprindelse, og hvis ikke

---

⁹⁴ Geels, Anton. Wikström, Owe. Den religiöse människan. 1997. Side 146

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

dens oprindelse er hos Gud, så har den sin oprindelse i det værende, og så må man vælge om det værende har sin oprindelse i Gud eller i sig selv. Hvis det har sin oprindelse i sig selv i det værende falder den for naturloven som Russell siger, at Gud falder for.

Begrebet tro i GT – bilag 1 The Old Testament Concept

I GT handler tro om menneskets reaktion på, hvad Gud har gjort. Troen handlede om Gud. Troen var oprindeligt et kollektivt begreb, men da profeterne senere kommer på scenen ændrer den retning. Profeterne tilføjer begrebet tro dybde og en meget personlig indgangsvinkel. Troen i GT er noget, der er forbundet med begreber som tillid på den ene side og frygt på den anden side. Begrebet spænder meget vidt, men allerede der var begrebet tro forbundet med begrebet Gud. Fra en meget tidlig tid i de mundtlige overleveringer, som danner grundvold for GT's tekst, var der en opfattelse af, at der var noget mere end man blot kunne se med det blotte øje. Noget udenfor sig selv som var ”større end” og som blev forklaring for altings væren.

Almindelig kristen anvendelse – bilag 1 General Christian usage

I den første tid i kristendom var πιστις /tro det mest anvendte ord for menneskets forhold til Gud. Ordet tro fortsatte fra, hvor ordet tro i GT slap, og det begrundes i at kristendom var en religion, der var knyttet til mission ligesom jødedommen. Troen er at vende sig til den Gud, der åbenbarer sig i sine proklamationer. At tro er at tro på, hvad Gud har sagt, og hvad der er sagt i loven og profeterne.

Der er også eksempler på, hvordan tro betyder at være lydige. Tanken om at være lydige indebærer, at der er noget at være lydige imod. Troen er noget der understreger relationer, og i GT og jødedommen er ordet tillid kombineret med tro. Troen fra Hebræerbrevet kapitel 11 er på den ene side tro på at Gud vil holde sine løfter og på den anden side tillid til Guds mægtige styrke. Begrebet håb er også knyttet til troen på Gud. – Romerbrevet 4:18 ligesom i Hebræerbrevet kapitel 11. Der er tale om en fremtid, som blev lovet både dem i GT og dem i NT og troen retter sig mod den fremtid, som Gud har lovet. Den samme fremtid er blevet lovet til både dem i GT og NT, og troen retter sig mod den usynlige og det usynlige. Fremtiden indbar både en særlig fremtid og et særligt sted, som ikke kunne opfattes af sanseapparatet, men kun måtte tages imod i tro.

Hovedafsnit 2

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Særlig Kristen brug – bilag 1. 2 Specially Christian Usage

Den særlige anvendelse af begrebet tro i forbindelse med kristendom er, at det betyder modtagelsen af det kristne budskab. Man retter sin tro mod noget, der frelser. Troen sættes i forbindelse med Jesu person og Jesu gerning. Det er det specifikke ved det primitive kristne budskab. Begrebet tro i de kristne rammer indebærer elementer af lydighed, tillid, håb og troskab. Det primitive kristne budskab fortæller om en Gud, Hans søn og det som Gud har gjort og vil gøre gennem sin søn. Budskabets indhold retter fokus mod den opstandne og selve opstandelsen. Kristus og opstandelsen er de to uadskillelige faktorer, som udgør troens indhold, og da mennesket selv retter troen mod disse to, antager menneskets relation til budskabet en personlig karakter. Man antager en person med en særlig historie. Man tager imod en historie med rødder i det evige. Historiens midtpunkt blev menneske. Et menneske med et virkeligt livsforløb, og et menneske som døde og opstod igen og derigennem blev Kristus. Det særlige ved at acceptere dette budskab ligger i det, at man accepterer at historien omkring Jesus Kristus folder sig ud netop for den, der tager imod det.

Gud og mennesket er forbundet med hinanden. Det skabte er en forlængelse af skaberens arm i billedlig forstand. Den ene skal være til for at den anden kan eksistere. Gud er udgangspunktet for alting, HAN ER og samtidig skal mennesket være til og opdage at Gud er til. Mennesket skal tro på den opdagelse før at Gud er til for mennesket. Troen skaber overgang til Gud og igen ser man et gensidig afhængighedsforhold idet menneskets evne til at tro er afhængig af en der har skabt og har givet tro til mennesket. Hvad skal der til for at et menneske kan vælge kristendom til eller fra; HAN ER, skal være til og mennesket skal være til og Gud er til fordi vi er til.

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Kirkens rolle

Kirken består af mennesker, som på forskellige vis, har en erkendelse af, at der er noget mere mellem himmel og jord, end det man kan se med øjet.

The church, as those called out by God, embodies a social alternative that the world cannot on its own terms know.⁹⁵

Kirken er uløseligt forbundet med den Gud, som tager initiativ til at sætte menneskeheden stævne.

Kirken er en levende organisme, som opfatter denne kaldelse på forskellig vis, og den har mange forskellige nuanceringer, men dens opgave er at være bro mellem den ultimative, den ubeskrivelige og den virkelighed, som mennesket kender den.

At den **ultimate reality = God** og den **ultimate concern = faith** som mennesker bærer med sig mødes.⁹⁶

Der er meget forskel fra kirkesamfund til kirkesamfund. Den ene kirkelige retning kan f.eks. vægte oplevelser frem for en dogmatisk indgangsvinkel til Gud, men overordnet set er de forskellige udtryksformer et vidnesbyrd om noget, der er udenfor sig selv, som man tager stilling til.

Kirkens udgangspunkt

Kirkens udgangspunkt er ikke kun en bestemt teologi, religionspsykologi eller for så vidt behagelige efterrationaliseringer, men kirkens udgangspunkt er relationen til den ubeskrivelige og alt bliver farvet af denne relation. Ifølge Stanley Hauerwas og William Willimon ses relationen tydeligst gennem det Jesus Kristus sagde og gjorde, og hvad den Hellige ånd minder mennesker om. Kirken rejser også spørgsmål om, hvad denne relation betyder for menneskeheden og i den udsendte får vi indblik i, hvad Gud vil med verden – tanken om at mennesket bliver klar over det forhold de har til den ubeskrivelige og hvad denne relation kan betyde for mennesker. Gennem kirkens forkyndelse, sakramenternes forvaltning og dens etos ses der et forsøg på at danne bro mellem det timelige og det evige.

Christianity is more than a matter of a new understanding.⁹⁷

---

⁹⁵ Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 17

⁹⁶ Ibid., side 20

⁹⁷ Ibid., side 24

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Christianity is an invitation to be a part of an alien people who make a difference because they see something that cannot otherwise be seen without Christ.⁹⁸

At være en ...

alien people⁹⁹

At være en ...

countercultural phenomenon, a new polis.¹⁰⁰

Kirken er således noget helt for sig selv og bygger på andet end den tankegang, som ikke har sit udgangspunkt i himmelens og jordens skaber, den opstandne og talsmanden. Kirkens identitet er forbundet med og skabt ved den relation mennesker har til Gud og den har andre succes kriterier end hvad mennesker uden en erkendelse af Gud har for livet. Den kirkelige identitet er skabt ved relationen til Gud og har ikke sit udgangspunkt i at mennesket er den centrale figur i virkeligheden og kirken er et

community of the cross.¹⁰¹

Det vil sige, at kirken vil være et samfund, som har Jesus korsfæstelse, død, begravelse og opstandelse som søljer, og viser det som eksempel på, hvordan at menneskets tilværelse kan få en forklaring som rækker længere end, hvad de menneskelige evner er i stand til at skabe.

The church exists today as resident aliens, an adventurous colony in a society of unbelief. As a society of unbelief Western culture is devoid of a sense of journey, of adventure, because it lacks belief in much more than the cultivation of an ever shrinking horizon of self-preservation and self-expression.¹⁰²

Kirken repræsenterer tanken om at leve livet ud fra andre parametre end "jeget alene" for som den menneskelige jagt efter uafhængighed har påpeget kan mennesket ikke eksisterer alene og tanken om at være et autonomt væsen giver basis for ensomhed og kirken står for fællesskab med Gud og medmennesket. Den byder op til at være en del af noget anderledes for udgangspunktet, for eksistensen er ikke hos mennesket, men hos Gud. Vi er ikke fredstifere pga. at ideen om at stifte fred er en almindelige menneskelige accepteret tanke, endda god tanke, men fordi Jesus har bedt sine efterfølgere om at være det. Hvis Jesus efterfølgere er fredsstifere

---

⁹⁸ Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 24

⁹⁹ Ibid., side 30

¹⁰⁰ Ibid., side 30

¹⁰¹ Ibid., side 47

¹⁰² Ibid., side 49

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

pga. at det blot er en god ide, kan alle, som ellers er enige i påstanden, gøre det, men Jesus ord har en anden vægt og værdi.

The Christian claim is that life is better lived in the church because the church according to our story, just happens to be true. The church is the only community formed around the truth, which is Jesus Christ, who is the way, the truth and the life. Only on the basis of his story, which reveals to us who we are and what has happened in the world, is true community possible.¹⁰³

Kirken bærer et budskab, der har rødder i det evige, og budskabet indeholder tanker som former menneskets opfattelse af dagen i morgen. Det er et vidnesbyrd om en dybere forståelse af, hvor livet stammer fra, og hvad livet kan bruges til, og hvad det bevæger sig imod.

People of God do not let the world determine how they respond to tomorrow.¹⁰⁴

Igen er der tale om en anderledes indgangsvinkel mht. tilværelsen. Kirken fortæller om en fremtid, der indeholder en afslutning, verdens ende. Man kan ikke være i berøring af det budskab kirken bærer, uden at den øver indflydelse på tankerne om fremtiden, og hvordan den enkeltes livsafslutning kommer til at forme sig. Ved modtagelsen af budskabet ser man ens fremtid i lyset af det mærkelige fællesskab, og man er på vej mod noget særligt. Mennesket bevæger sig fra det evige mod det evige. Mennesket begynder hos Gud og slutter hos Gud. Det udgangspunkt præger alt, hvad der foregår i mellem disse to punkter. Kirken har derved en forklaring på livet. Derved kan den også være det sted, hvor livet får mening. Det er stedet hvor Vejen, Sandheden og Livet får en forklaring. Den forklaring er af afgørende betydning for at opdage, hvad livet i det hele taget går ud på. Formålet med livet er at møde Gud. I mødet med Gud, møder man alt det andet.

To launch out on a journey is to move toward some goal. Of course in the journey of faith, we have no clear idea of what our final end will be except that it shall be, in some form, true and complete friendship with God.¹⁰⁵

It makes all the difference in the world how one regards the end of the world “end” not so much as in the sense of its final breath, but “end” in the sense of the purpose, the goal, the result.¹⁰⁶

---

¹⁰³ Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 77

¹⁰⁴ Ibid., side 60

¹⁰⁵ Ibid., side 60

¹⁰⁶ Ibid., side 61

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Afviser man budskabet forbliver man i de samme ubesvarede spørgsmål vedrørende fremtid og den uvished, en sådan tilstand kan skabe. Kirken er stedet, hvor mennesket kan få svar på de væsentlige spørgsmål i livet. De svar som kirken tilbyder, er til tider mærkelige i forhold til den menneskelige tankegang, men de er kun mærkelige, fordi kirken har et andet udgangspunkt. En Gud som blander sig. Det er ved Hans oprindelige initiativ, at kirken er opstået.

God is a relentless, utterly unscrupulous, infinitely resourceful god who is determined to have us, good reasons or bad.¹⁰⁷

God has graciously refused to leave us to our own devices but has come out to meet us in Jesus of Nazareth and his church.¹⁰⁸

Kirkens indflydelse på menneskers valg imod kristendom.

Kirken har igennem dens levetid været med til at øve indflydelse på menneskets valg. Kirken har altid haft en rolle i samfundet, hvad enten den var forholdsvis stor eller lille, alt efter hvordan den udfyldte dens plads.

Der hvor indflydelsen har været af negativ karakter, er der, hvor kirken forlader det oprindelige udgangspunkt, den har stået på. Hvor rollen om at sætte den ultimative virkelighed og den ultimative drivkraft sammen.... Kirken får i en meget ung alder en kejser til at garantere dens eksistens i stedet for at være udtryk for den initiativrige Gud, som havde planer for menneskeheden. I stedet for at uddrive det onde ved det gode, griber kirken til sværdet og tager på togterne i mellemøsten.

I en lang årrække ved nærmest at tage patent på tro, stiller kirken anderledes tænkende op foran en Inkvisition, (deres egen domstol vel at mærke) for derved at kunne fælde dom med døden til følge over dem, der var anderledes. Nogle var endda uskyldige. Det har ikke været ualmindeligt at to lande, der bekrigede hinanden, havde en kirke, der havde velsignet deres respektive hær og bedt om sejr. Kirken i dag bliver stillet overfor mange spørgsmål, der handler om kirkens adfærd op gennem historien. Spørgsmålene, der bliver stillet til kirken, og kritikken der bliver rejst, omhandler en kirke, der siger en ting, men gør noget andet. En kirke der har forladt det oprindelige udgangspunkt. Kirken har været og er en bro mellem Gud og mennesket, men den har en tendens til at glemme, at uanset hvor langt den når mht. forståelse af Gud, ikke kan den rumme Gud helt. Den må ikke glemme at selv en meget udviklet teologi

---

¹⁰⁷ Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 170

¹⁰⁸ Ibid., side 171

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

vil have mangler. Disse mangler bør lægge op til en accept og anerkendelse af forskelligheden indenfor opfattelsernes verden. Kirken erkender, at Gud er dommer over verden, men kirken løber risikoen for at gøre sig selv til dommer over Gud i mange tilfælde. Kirken er der, hvor Gud bliver tolket. Det er ud fra sådanne fejltrin problemer med kirkens troværdighed stammer. Kirken er gået på kompromis med det, den selv mener, hvor det centrale i kirken ikke længere er Gud Fader, Søn og Den Hellige Ånd, men mennesket. Forlader kirken dens oprindelige grundvold er den overladt til sig selv og de problemstillinger, den form for selvmodsigelse, indbyder til. En samling af mennesker der ikke kan gennemføre det, de selv siger, de er kaldet til. I vore dage er kirkens udfordringer mange. Der er problematikken omkring bevis / ikke bevis og det store spektrum af muligheder mht. hvad man kan rette sin tro imod. Der er også den store problematik omkring troværdigheden, altså at have valgt en retning, men at ens egen teori og praksis ikke følges ad.

The biggest problem facing Christian theology is not translation but enactment.¹⁰⁹

Kirkelige vanskeligheder

I dag er der en tendens hos mange moderne mennesker til at stille spørgsmål til kirken. Man vil gerne vide, hvad det er det moderne menneske får ud af et evt. forhold til kirken. Kirken må bevæge sig på æggen af at ligge under for alle de forskellige selv-realiseringer, som mennesker higer efter, og på den anden side tanken om, at det er bedre at give end at få. Kirken giver svar på spørgsmål, men giver den kun svar på spørgsmålene går den galt i byen. Kirken må leve i den udfordring at gøre mennesker opmærksom på, at mennesker kan få mere realisering, end det de kan forestille sig, uden at det moderne menneske skal være eller nogensinde har været den centrale figur i virkeligheden. I kirken kan det moderne menneske finde ud af hvem det i grunden er. Det er en opdagelse af formidable karakterer. Realisering af hvem man er, går forud for en realisering af, hvad man kan blive eller få, for man skal være til, før man kan blive til noget eller få noget.

The church becomes one more consumer-oriented organization, existing to encourage individual fulfilment rather than being a crucible to engender individual conversion into the body.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 171

¹¹⁰ Ibid., side 33

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Många berättar hur splittringen, den galopperande sekulariseringen och konsumismen lett till att de upplever ett slags förtyglad trivialisering, ”trevlig-fiering” och marknadsanpassning av det kristna budskapet.¹¹¹

En del af realiseringen går ud på, at forlade det falske i det, at mennesket er universets absolute midtpunkt. Det indebærer et skifte, men samtidigt skaber den mulighed for at mennesket kan udvikle sig i retning af, hvad Gud havde tænkt for sit skaberværk, nemlig samfund med Ham.

En del af realiseringen indebærer, at det man ser omkring sig bør laves om. Det kræver et personligt engagement, for at skabe ændringer, hvis man ønsker at gøre noget ved det, man ser. Det er ikke uden personlige omkostninger, men de kirkelige skal gøre op med sig selv, om de skal gøre noget, for hvad de får ud af det eller blot fordi det er det rigtige og sande at gøre det.

Our project is to recover a sense of adventure by helping the church recover what it means to be a truthful people .... By “people” we mean to indicate that the challenge facing the church is political, social, ecclesial – the formation of a visible body of people who know the cost of discipleship and are willing to pay. As far as we can tell, both liberal and conservative Christians have abandoned that task.¹¹²

At være anderledes er ikke et problem, så længe det at være anderledes er forbundet med diverse fordele eller udfordringer, som skaber udvikling. Hvis det at være anderledes er forbundet med en eksklusivitet eller rigdom eller særlig evne, er det at være anderledes noget, der vil være eftertragtet. En af de problemstillinger kirken har, er at den har mistet dens evne til at være anderledes. Kirken er, på trods af sin identitetskrise, en eksklusiv størrelse, en størrelse hvis rigdom er forbundet med himmelens og jordens skaber, og den særlige rolle den har fået af vor herre. Kirken øver ikke en positiv indflydelse på kirkefremmede hvis ikke de kirkefremmede kan se en forskel på dem selv og kirken. Kirken bliver valgt fra, hvis den ikke tilbyder noget at vælge. At vælge kirken vil ikke være besværet værd, hvis man kan opnå den samme etiske bevidsthed uden kirken. Vælger man kirken fra, løber man risiko for at vælge den bro, den repræsenterer, fra.

In our day, unbelief is the socially acceptable way of living in the West. It no longer takes courage to disbelieve.... we christians have given atheists less and less in which to

---

¹¹¹ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 14

¹¹² Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 157

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

disbelieve! A flaccid church has robbed atheism of its earlier pretensions of adventure.

113

En del af kirkens eksklusivitet er forbundet med dens budskab. Kristendommen siger om sig selv, at den indeholder svaret. Gud er ikke blot en skaber, Jesus er ikke blot en blandt mange, der har båret verdens synd og et af problemerne kirken kan løbe ind i, er at den af en eller anden grund vil gøre dens budskab mindre eksklusiv for eventuelle nye medlemmer. Musikken spiller med moderne toner, man taler i et moderne forståeligt sprog om uproblematiske emner, som hvor meget Gud elsker verden, man pointerer at kærligheden ikke bliver anfægtet af, hvor meget det enkelte menneske forsømmer Gud, sig selv eller verden, for når alt kommer til stykket, kan man få tilgivelse for hvad som helst. Vel kan man få tilgivelse, men det er et spørgsmål om balance. Balance kan være en svær kunst. Det er ikke rigtigt at man lægger vægten således at man kommer til at mene, at hvad man gør, er uden betydning og at Guds nåde er underlagt den menneskelige ligestyldighed.. Paulus siger, at vi ikke skal blive i synden for at nåden skal blive større.

Ekklusivitet gør balancegangen meget svært, men det fratager ikke kirken den udfordring. Den kan heller ikke vende sig fra udfordringen for at nåden kan blive større.

Kristendommen har haft svårere med pluralismen, eftersom den kristna tron talar om den ende Guden och eftersom den har ett saningspråk och inte blott förmedlar en upplevelse av sanning.¹¹⁴

En effekt av moderniteten är sekulariseringen. Man behöver inte längre säga att Gud är samhällets grund, man behöver inte svära vid Guds ord i domstolar. Samhället har blivit ett socialt kontrakt. Religion är estetik, moral och glans – men Sanning – knappast.¹¹⁵ Samfundet er for så vidt gået længere i det at forstå, at det ikke har noget endegyldigt svar på livets mysterier. Kirken taler ikke samme sprog som samfundet. Kirken kan gøre sig til verdens navle, hvor samfundet i bedste fald opfatter kirken som en af navlerne, og for at sælge varen har kirken en tendens til at gå på kompromis med det den selv mener, den står for.

---

¹¹³ Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 50

¹¹⁴ Ibid., side 50

¹¹⁵ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 55

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Unable through our preaching, baptism and witness to form a visible community of faith, we content ourselves with ersatz Christian ethical activity – lobbying Congress to support progressive strategies, asking the culture at large to be a little less racist, a little less promiscuous, a little less violent. ....the result is the gospel transformed into civil religion.¹¹⁶

Den humanistiske tanke om at opføre sig ordentligt overfor hinanden osv., er en tanke som man kan være tilhænger af. Det er en positiv tanke at ville gøre noget for f.eks. at sikre fred i verden. Verdens fred er en god idé, men det er ikke derfor, kristne bør være fredsstifere. Kristne skal ikke gøre de ting, de gør, fordi det er gode ideer, for så er den opstandne overflødiggjort. Kristne bør være fredsstifere, fordi Gud i sin Søn har bedt dem om at være det. Kirken er i verden, men ikke af verden. Derfor skal den være påpasselig overfor et samfund, hvor samfundet står som kautionist for kirkens økonomi eller kultur. Kirken bliver ikke mere kirke af at have samfundet på sin side, men den kan blive mindre kirke ved at ligge under for, hvad samfundet dikterer. Det var ikke samfundet, der gav sig hen for at kirken kunne opstå og bestå. Det er en udfordring for kirken. Samfundet er en størrelse, der skifter fra generation til generation. Hvis samfundets omskiftelighed skulle danne grundlag for kirkens eksistens og derved også dens form og opgave, er det langt fra sikkert at kirken vil kunne overleve. Dens eksistens vil være underlagt samfundets behov /ikke behov for en kirke på det gældende tidspunkt i historien. Overlever den ikke, kan den ikke være blandt de valg, der kan påvirke mennesker i deres valg for eller imod kristendommen.

E Stanley Jones said that we inoculate the world with a mild form of Christianity, so that it will be immune to the real thing. The aim of such inoculation is security – not security in Christ, but security from Christ and from having to rely on him and the shape of his kingdom to give meaning and significance to our lives.¹¹⁷

Engang sad der nogle disciple bag lukkede døre, fordi de var bange for, hvad jøderne vil gøre med dem, hvis de blev fundet. Det var ikke den gruppe disciple, der gjorde særlig indtryk på det samfund, de levede i. Frygten havde frataget dem deres vidnesbyrd. Senere møder den samme gruppe disciple, den opstandne, og så sker der noget omkring dem. Hvis kirken til tider af forskellige årsager tager den første gruppe disciples adfærd til sig, sker der nok det samme for den, som der gjorde for disciplene bag de lukkede døre. En kirke der gemmer sig

---

¹¹⁶ Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 81

¹¹⁷ Ibid., side 90

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

øver ikke en positiv indflydelse på det samfund, den befinder i. Kirken kan gemme sig på forskellige måder, hvad enten det er assimilation, eller at den mister mesteren og målet af synet. Frygten kan påvirke meget, og den kan spille en meget stor rolle i kirkens liv. Måske er livets usikkerhed det, der gør, at man griber til det, man kan, for at få en fornemmelse af, hvad livet kan blive, men et liv der leves i frygt er et liv, der leves i et fængsel. Kirken tilbyder ikke et liv, der skal leves i et fængsel men i et meget specielt fællesskab.

Luther called security the ultimate idol. And we have shown, time and again, our willingness to exchange anything - family, health, church, truth – for a taste of security. We are vulnerable animals who seek to secure and to establish our lives in improper ways, living by our wits rather than by faith.¹¹⁸

Kirken kan øve en meget stærk indflydelse, hvis dens tryghed forbliver i Gud. Hvis kirkens tryghed stammer andetsteds fra, går kirken i graven.

Kirken har øvet megen positiv indflydelse på den verden, den er en del af. Når kirken gør det, som den siger, den står for og på forskellig vis viser den entitet, den siger, den tror på, skabes der opmærksomhed og overgang til den virkelighed, hvor altings oprindelse er. Den har til opgave, at fortælle om den samme person, som disciplene fortalte det høje råd om i Apostlenes gerninger. Der blev fortalt af de to foran rådet, at de ikke kunne lade være med at tale om den Jesus, de havde mødt og det rige de var en del af. Jesus havde gjort disse to til virkelige mennesker, og kirkens opgave er at gøre mennesker til virkelige mennesker. Jesus fortalte sine disciple mange hemmeligheder, men Guds rige var ikke en af dem. ”Det er hos den almindelige ensomme i din omverden at barmhjertighedens rige har brug for at blive skabt. Skjult under en kappe af enkeltheden findes engle i din nærhed”. - ukendt forfatter

Kirken står for en udviklingsproces. Den tager den enkelte, der hvor de er og sigter at føre dem tilbage til det sted, hvor de har deres oprindelse hos Gud. Nogle gange lykkedes det. Det handler om at gøre mennesker bevidst om, hvem de er, hvad de er en del af, og hvad der var meningen med det hele. Åndelighed af den karakter giver den enkelte en hel ny verden at bevæge sig rundt i. At være bevidst om hvem man er, åbner en verden omkring, hvem man kan blive og fjerner frygten for at gå nye veje.

---

¹¹⁸ Hauerwas, Stanley. Willimon, William H. Resident Aliens – Life in the Christian colony. 1993. Side 131

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

Andigheten är därför anarkistisk, motsträvig och profetisk. Det innebär inte oansvarighet utan tvärtom, den är en förutsättning för genuint socialt utbyte mellan människor och en framkomlig väg för människan att bli sann och integrerad.¹¹⁹

Kirken har som opgave at føre mennesker til den som kan gøre dem hele og i stand til at være i verden uden at blive en del af den, forstået på den måde, at noget andet end den menneskelige egoisme skulle være drivkraften for eksistensen. At pege på noget andet end dårlige erstatninger, såsom materialisme, i forhold til hvad Gud havde tænkt for menneskeheden. Kirken med sådanne repræsentanter som Moder Teresa f.eks. giver verden et billede af, hvad der er det vigtigste for mennesker, og det viser et genskin af, hvem Gud måtte være for en størrelse,

Det diskuterar vikten av at tona ned massmediala myter om den köpta lyckan.¹²⁰

og kirken hjælper mennesker til at

... bli allt mer förankrad och stabil i sin tro på den treenige guden, att nå förbi sentimentalitet, moralism och intellektualiseringar till en erfaren tillit till Jesus Kristus, hans ansvar och hans löften och att ta konsekvenserna av dem.¹²¹

Wikström og Hauerwas/Willimon repræsenterer to vigtige sider af samme mønt mht. kirkens udfordringer. Som teologer vil Hauerwas og Willimon pointere at det kristne budskab skal tages alvorligt og at kirken må have åbne øjne for de muligheder det giver adgang til. De vil gerne understrege at, i budskabet ligger der et vidnesbyrd om en Gud, som for alvor siger noget og at det er igennem det Gud siger, at mennesket kan finde dets rette plads i virkelighedens verden. Wikström som psykolog er optaget af hvad budskabet har gjort ved mennesket og hvad mennesket gør ved budskabet. For Wikström har budskabet en vigtig rolle at spille og vigtigheden ligger i at det siger mennesket noget mere end at det har en særskilt vægt i sig selv. Faren ved Hauerwas og Willimons indgang er at menneskets opfattelser spiller så lille en rolle i forholdet til budskabet at man overser den kolossale vigtighed i at budskabet skal betyde noget for den enkelte før den kan gøre sig gældende i virkelighedens verden. Faren ved Wikströms indgangsvinkel er at mennesket med dets opfattelser og forståelse udgør en for stor en rolle i forhold til den Gud som står bag budskabet. Den ens indgang til kirken, kri-

---

¹¹⁹ Wikström, Owe. Det Bländande Mörkret. 1994. Side 105

¹²⁰ Ibid., side 24

¹²¹ Ibid., side 41

Hovedafsnit 3

Mellem Gud og hver mand af Dean Andersen

---

stendommen og troen tager udgangspunkt i hvad Gud gør og siger og det gør noget med mennesket. Den anden tager udgangspunkt i hvad mennesket gør ved budskabet og det gør også noget ved mennesket. Begge indgangsvinkler er vigtige i det at finde balance og at finde frem til hvad Gud egentlig vil med kirken. Det er vigtigt at lave en beskrivelse af kirkens nuværende virkelighed som teologerne Hauerwas og Willimon lægger op til men det er også vigtigt som psykologen Wikström lægger op til at stille forslag til løsninger for kirkens problemstillinger. Kristendommen sidder inde med et budskab der kan forandre den verden den er i berøring med og det gør det gennem mennesker der er blevet berørt at budskabet og her ved ser man hvordan teologen og psykologen kan supplere hinanden.

Konklusion – Afslutning

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

I vores verden er der mange forsøg på at nærme sig en forståelse af hvem Gud er og kristendommen fortæller at Gud er den store JEG ER. Han er beskrevet som, den der var og er og altid skal være og det er den beskrivelse kristendommen tager sig udgangspunkt i og det er også der mennesket skal begynde, når det forsøger at forstå hvem Gud er; At Han er til. Hvad det betyder og hvad mennesket kan sige om det er der mange forskellige bud på. Mennesker i dag tror på mangt og meget og der skal en tro til hvis kristendommens historie som er forbundet med en Gud som er udenfor tid og sted skal have nogen mening. Ifølge kristendommen eksisterer Gud, men hvad hans eksistens består af, er undefinerbart. Gud er af nogle beskrevet som oprindeligheden eller den ultimative virkelighed og evnen til at tro, som hører til oprindeligheden må derfor være givet af Gud – den vi ikke har et andet ord for. Den som er det ultimative åbne spørgsmål og samtidig det ultimative svar på alle spørgsmål. Hvis mennesker skal vælge kristendommen, som grundlag for deres eksistens, er evnen til at tro og muligheden for at rette den tro mod noget afgørende.. Mennesker evner at tro. De tror på alt muligt mellem himmelen og jord. Kristendommen er en af mulighederne. Kristendommen indeholder en række mærkværdige historier, som skulle udtrykke noget om menneskets oprindelse, eksistens og fremtid. Det giver udtryk for, at netop dens historie indeholder det stof, som mennesker har brug for. Mennesker har brug for at få indblik i altings rette sammenhæng, og kristendommen er den narrativ, der gør krav på at være den rigtige for menneskeheden. Det er en meget stærk påstand, som ikke lader sig bevise videnskabeligt, men lader sig bevise i netop den virkning, den bør have på menneskets adfærd. Kristendommen pointerer at Gud ses gennem det Gud har skabt, for ellers kunne det skabte ikke erfare Gud og gennem den etos, den ultimative virkelighed sætter i gang i mennesket og ikke gennem argumentation alene. Her ser man en gensidig afhængighed mellem skaberen og det skabte. Troen er broen mellem de to virkeligheder.

Hvis man f.eks. tager udgangspunkt i kristendommens tale om kærlighed, kan man iagttage, hvordan kærligheden absolut ikke er logisk, men man kan ikke underkende begrebets virkning på mennesker. Det er ikke til at komme uden om, og det er til trods for, at man ikke har opfundet noget, der kan måle den. Videnskaben til dags dato har ikke formået at bevise, at kristendommen er hverken falsk eller sand. Den står ligesom udenfor og påstår, at kristendommen ikke kan være sand, fordi den ikke kan bevises videnskabeligt, men videnskabeligt set kan, man ikke påstå, at noget ikke kan være sandt, blot fordi videnskaben mangler de

Konklusion – Afslutning

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

parametre, der skal til for at kunne måle kristendommens rigtighed. Rigtigere havde videnskaben opført sig, hvis de havde indrømmet overfor kristendommen, at den mangler de rigtige værktøjer til at måle med. Hvis man vil sammenligne videnskaben for 500 år siden med den viden, der er til rådighed i dag, vil de videnskabsmænd fra fortiden ikke tro på, hvad der rent faktisk er opnået af fremskridt i dag. Computere og mobiltelefoner (listen er meget lang) ville være det rene hekseri. Hvad ville de have tænkt, hvis de blev bekendt med det center i hjernen der har med troen at gøre, som hedder ”bæltevinding”, som er blevet udforsket af Albert Gjedde. Det er ikke en helt fremmed tanke at forestille sig, at om nogle år er mennesket så vidende, at de tager for givet at den ultimative anderledes, semper major er på spil i altings sammenhæng. En vigtig detalje, som videnskaben har overset, er netop at troen på de fremtidige, lige om hjørnet, svar er det, som driver videnskaben videre i søgen efter de løsninger, som verden leder efter. Hvad enten det er mht. global opvarmning, eller bekæmpelse af og kur for sygdomme. Man kan sige med en vis rigtighed at troen driver værket; videnskab og alt hvad hører livet til. Mennesket er til, og de bruger troen på forskellig vis. Menneskets eksistens er afhængig af at mennesket tror. Livet eksisterer ikke uden tro. Hvis man ikke længere tror på sig selv, går man til, hvis man ikke længere tror på sin næste går fællesskabet til, og man ender i ensomheden, og der går man også til. Every man is an island blev der sagt engang, men under overfladen er alle øer forbundet. Jeg mener, at Gud er den, som forener mennesket og midlet, der bliver brugt, er evnen til at tro, som han er udgangspunkt for. Han er til uanset. Han er til uanset. Hvad enten Han er til som ikke eksisterende fænomen, (som begreb) er det via tro eller at Gud er til som altings skaber og menneskehedens Fader er det også via tro. Muligheden for at vælge det ene eller andet ligger lige til og muligheden giver mennesket indgang til forskellige forslag til svar på livets mysterier. Når mennesket udvikler deres tro bliver religionerne skabt. Religion er en artikulation af, hvem man er som menneske. Menneske først og kristen så skrev Grundtvig, men når det er sagt og med tanken om semper major in mente, må man udvikle sine religiøse forestillinger med omhu. Hvis Gud er så meget større end mine tanker, hvem i al verden er jeg som enkelt person eller som kirke for den sags skyld, at hævde at min version af forløbet er den eneste, der er værd at beskæftige sig med. Menneskets liv må bruges som eksempel på, at alle ting ikke kan læres på en gang. Menneskets vandring i troen og senere med dens artikulationer kunne tage ved lære af at tingene kun foregår en dag ad gangen. Verden har set for meget ekstremisme, som skaber for mange hindringer i at finde frem til den, som har sat livet i gang, og sat livet til for det skabte og dermed

---

Konklusion – Afslutning

Mellem Gud og hver mand - Dean Andersen

---

også givet eksistensen mening. Den religiøse verden, og her tales om den kristne kirke med dens opfattelser, må tage dens påstande op til fortsat overvejelse. Overvejelse skal der til for at sikre, at på trods af de åbenlyse udfordringer, at skabe positive muligheder for et menneske at opnå et møde med den som har skænket livet, og derved også at opleve mening med det liv, som er blevet givet.

Afslutning

Opgaven har givet mig det indtryk, at uanset hvad jeg end måtte havde formuleret omkring Gud, må det jeg skriver, hvor kedeligt min erkendelse måtte lyde, være mangelfuld. Det opfordrer til, at man taler med medmennesket om Gud og ikke kun taler til medmennesket om Gud. Det opfordrer til at være en del af en samtale, hvor Gud kan komme til mellem linjerne, for som man siger om musikken – det er pauserne, der skaber musikken. Det opfordrer til at være lyttende. Gud er den ultimative størrelse og det ultimative spørgsmål som alle mennesker kommer til at beskæftige sig med før eller senere, og som medmennesket må jeg høre, hvad der bliver sagt. Evnen til at beskæftige sig med spørgsmålet ligger gemt i mennesket. Evnen til at tro er en del af den identitet, som mennesket bærer med sig. Mennesket er en sammensat størrelse i modsætning til Gud. Den sammensætning, hvad enten man kombinerer biologien, kemien, fysiologien, psykologien osv. på den ene eller den anden måde, skaber udfordringer i det at nærme sig Gud på en enslydende facon. Det er nærmest en umulighed at drage konsekvenser af menneskets møde med dets skaber på en måde, der kunne være accepteret af alle, men deri ligger en opgave og en udfordring, for resultatet ville være gunstige for kirken som helhed. Gud er det ultimative spørgsmål og Gud bliver til det mål af al menneskelig spørgen. At leve i den udfordring at være troværdig, skaber interesse for skaberen og det skabte. Arbejdet med det religiøse må fortsætte med den fornødne iver og være det, det var tiltænkt fra starten af, at samle og ikke at sprede.

Litteraturliste

- Fowler, James W:
1981
Stages of faith
Harper and Row
- Geels Anton Wikström Owe
1997
Den religiöse människan
Författarna och Bokförlaget Plus
- Stott John
1990
The Spirit, the church and the world. The message of Acts
Intervarsity Press
- Sløk Johannes
1999
Guds fortælling menneskets historie
Centrum / Nørhaven A/S
- Wikström Owe
1994
Det Blændande Mørkret
Libris
- Russell Bertrand
2007
Hvorfor jeg ikke er kristen —
Forlaget Bindslev reproduced by
permission of Taylor and Francis Books UK
- Hauerwas Stanley -
Willimon William H
1993
Resident Aliens – Life in the Christian colony
Abingdon press /Nashville
- Kittel Gerhard
/ Friedrich Gerhard Editors
1968
Theological Dictionary of the New Testament
Wm. B. Eerdmans Publishing Co.
- Bibelen
1992
Den Danske Bibelselskab København